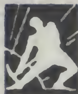

ФУТБОЛ-73

14 коп.

XXXV ЧЕМПІОНАТ СРСР

ФУТБОЛ 1973

Календар-довідник

Видавництво «Каменяр»

Львів 1973

7 А8. 5
Ф 96

Матеріали календаря-довідника підготували
Ю. Кордіяк, Ф. Зубач, І. Яремко

Ф $\frac{0692-020}{М 214(04)-73}$ 156—73

ЛЬВІВЩИНА ФУТБОЛЬНА

Львівщина є однією з провідних у республіці областей в розвитку футбола. Цей вид спорту — улюблений для мільйонів людей, є дуже популярним на Україні і, зокрема, у нас, на Львівщині.

Обласна футбольна федерація об'єднує близько 56 тисяч гравців і понад 3 тисячі суддів. До їх послуг — понад 1200 футбольних полів, 53 впорядковані стадіони, в тому числі один з найбільших у країні стадіон «Дружба», реконструйований стадіон спортивного клубу армії, багато інших добре обладнаних спортивних споруд.

На Львівщині у різних змаганнях щороку беруть участь близько три тисячі команд — дитячих, юнацьких, дорослих і ветеранів. Це змагання колективів фізичної культури, обласних рад добровільних спортивних товариств, першості районів, міст, області в декількох групах, розіграші почесних призів. Кращі команди виборюють звання чемпіона Львівської області у змаганнях першої групи. У 1972 році звання чемпіона області здобула команда «Авангард» (Стрий). Другим призером був львівський «Сокіл», а третім — «Цементник» (Миколаїв).

Чимало львівських команд колективів фізичної культури здобули визнання на футбольній арені нашої республіки та далеко за її межами Переможцями всесоюзних змагань на приз «Кубок мільйонів» були команди Львівського Вищого військово-політичного училища та команда «Сокіл» виробничо-технічного об'єднання імені В. І. Леніна. У фіналі цього популярного турніру грали футболісти команди «Цементник» колективу фізкультури гірничоцементного комбінату з м. Миколаєва.

Чемпіоном Львова у минулому році стала команда Винниківської тютюнової фабрики (тренери — Б. Маркевич і Б Колодій).

У минулому сезоні львівські клуби знову відзначились у розиграші чемпіонату України для команд колективів фізичної культури. Стрийський «Авангард» зайняв у цих змаганнях друге місце, а львівський «Сокіл» — третє.

Достойним лідером львівського футбола є команда майстрів вищої ліги «Карпати» — представники спортивного клубу виробничо-технічного об'єднання «Електрон», які в цьому сезоні одинадцятий раз стартуватимуть у чемпіонаті Радянського Союзу.

Добре дбають про розвиток масового футбола в колективах обласної ради спортивного товариства «Авангард», «Колос», «Трудові резерви». Значну увагу на Львівщині приділяють також юнацькому і дитячому футболу, що є важливим резервом для поповнення команд майстрів молодими здібними гравцями.

На Львівщині працює ціла когорта кваліфікованих тренерів Це, насамперед, такі, як заслужені тренери України Е. Юст, Е. Кеслер, В. Соломонко, М. Печений, молоді здібні тренери Б. Гончаров, Б. Россихін, С. Береговський, Я. Дмитрасевич, Б. Грінштун, В. Ходукін, Ю. Басалик та інші.

Плідну роботу веде обласна федерація футбола, яку очолює суддя всесоюзної категорії М. П. Кусень.

Спортивні організації Львівщини сприяють дальшому розвитку масового футбола — невичерпного джерела справжніх талантів, на які так щедра наша земля. То ж нехай їх зрощують і розвивають дбайливі руки на славу вітчизняного футбола.

НОВЕ У ПРАВИЛАХ РОЗИГРАШУ ЧЕМПІОНАТУ КРАЇНИ

Відповідно до постанови Комітету по фізичній культурі і спорту при Раді Міністрів СРСР про проведення чемпіонату країни з футбола вводиться дещо нове у регламенті розиграшу.

Положенням про чемпіонат СРСР 1973 року відмінені нічиї. Тепер, якщо 90 хвилин основного часу матчу не принесуть успіху жодному з суперників, що зустрічаються, тоді призначаються серії одинадцятиметрових ударів у ворота обох команд (спочатку по п'ять в кожні ворота, а у випадку нічийного рахунку — по одному удару до промаху), які і допоможуть визначити переможця.

Встановлено, що за перемогу в основний час команді нараховують 2 очки, в іншому випадку — 1, за поразку — 0 очок.

Розиграш чемпіонату СРСР почнеться 7 квітня і закінчиться 28 жовтня. Визначені дні ігор — субота і неділя. По середах відбуватимуться матчі на Кубок СРСР та офіційні міжнародні зустрічі.

Кубок СРСР стартуватиме 4 березня, а 12 вересня у Москві буде зіграно фінальний матч.

Залишається сподіватися, що в цьому році футбольний календар буде бездоганно виконуватися, і ігри не переноситимуться з одного числа на інше.

Засновано приз Спорткомітету СРСР «Честь прапора». Ним нагороджуватиметься клубна команда, яка внесе найбільший вклад у гру першої збірної СРСР. Володареві цього приза надається право брати участь зразу у чвертьфіналі розиграшу Кубка СРСР 1974 року.

СЕЗОН, ЩО МИНУВ

XXXIV футбольний чемпіонат країни приніс багато радісних для нашої республіки підсумків. Головний з них — золотий зліт ворошиловградської «Зорі», яка прийняла чемпіонську естафету з рук київських динамівців. Успішно виступили і торішні чемпіони — вони хоча й не зберегли свого титулу, але залишилися в ранзі призерів першості. Дебютант вищої ліги дніпропетровський «Дніпро» з першої ж спроби здобув почесне місце, що дає право на присвоєння гравцям звання майстра спорту.

Вперше в історії футбольних чемпіонатів СРСР до першої шістки увійшли відразу три українських клуби. Зберегли місце у вищій лізі і львівські футболісти. Вищу лігу поповнив п'ятий клуб України — донецький «Шахтар», який повернувся до неї після річного перебування в першій групі.

Перемога ворошиловградської «Зорі», яка не просто виборола перше місце, а й зробила це напрочуд переконливо, і підсумки двох попередніх сезонів, де «Зоря» щоразу входила до п'ятірки, показали, що у радянському футболі з'явилася нова команда високого класу. Заслуга старшого тренера ворошиловградських футболістів Г. С. Зоніна в успіхові його вихованців тим переконливіша, що навіть більш досвідченим тренерам не вдалося підібрати й згуртувати такий колектив, таку «команду-зірку», як нинішній чемпіон, хоч провідних гравців ворошиловградського клубу до початку чемпіонату 1972 року за «зірок» ніхто не вважав. Нинішній чемпіон показав усім взірець того, як потрібно працювати з власними кадрами.

Гравці «Зорі», очевидно, і надалі ще наполегливіше працюватимуть над підвищенням індивідуальної майстерності, свого класу. Адже це важливо не лише для того, щоб успішно захищати чемпіонський титул, а й із погляду на перспективу дебюту ворошиловградців у наступному розиграші Кубка європейських чемпіонів. На міжнародній арені «Зоря» минулого сезону показала себе непогано в іграх під прапором збірної СРСР у Бразілії, в розиграші «Кубка Незалежності». Але цього, мабуть, мало для успіху в європейському турнірі високого рангу, де треба буде не просто добре грати, а й перемагати.

Кияни до чемпіонату були підготовлені добре. Старший тренер О. О. Севідов — один з кращих фахівців, зумів і цього разу підготувати команду до повторення чемпіонського зльоту.

Проте зауважимо, що процес набуття потрібної спортивної форми у перших іграх на Кубок та на першість СРСР проходив у киян трохи повільно. Наприклад, у квітневих іграх команда зазнала поразки від «Зорі», однак зуміла втриматися на ногах і здобути у наступних турах ряд перемог. Та ось у травні сили киян дещо послабли. Не всі ветерани сумлінно поставилися до виконання підвищених вимог. Декому з «асів» стало надто важко... Та й не всі молоді чемпіони виправдовували завойовані титули. Декого заспокоювала здобута слава. Внаслідок чого нерідко за красивою, переконливою перемогою йшла безбарвна нічия і прикра поразка...

Зрештою кияни мобілізувалися, підвищили рівень своєї гри, завдяки чому змогли успішно провести поєдинки з «Ваккером» і особливо з «Гурніком», і в цілому добре фінішували в чемпіонаті СРСР.

Дуже сильними конкурентами в боротьбі за призові місця у киян були тбілісці, єреванці та ЦСКА. Киянам

пощастило завоювати медалі на «останніх метрах» турнірної дистанції.

«Дніпро» і його наставника Валерія Лобановського слід вітати з успішним дебютом у вищій лізі. Умови чемпіонату були дуже складними, особливо для новачка. Але колектив зумів пройти марафонську дистанцію досить стабільно, без особливих зльотів, але й без спадів. Від самого старту увійшов до групи, що йшла за лідерами, і не вибув з неї до фінішу. Тільки одне очко відділяло дебютантів від призового місця. Молодий тренер Валерій Лобановський, маючи скромний вибір гравців, порівняно з «елітою» нашого футбола, зумів домогтися того, що вони віддали команді все, на що були здатні.

У тяжкий для «Карпат» час прийшов сюди новий старший тренер Валентин Бубукін. Моральна атмосфера в клубі тоді була складна. Недостатня організованість гравців, низька самодисципліна призводили до того, що команда й наполовину не розкривала своїх справжніх потенціальних можливостей. Відновити дружбу в колективі, налагодити дисципліну і порядок, а значить відродити колектив як такий — від цього залежало, чи залишаться «Карпати» у вищій лізі. Команда у вищій лізі залишилася, завдання сезону було виконане. Однак незадоволення виступом «Карпат» також залишилось. Коли б у львів'ян панували така ж дружба і згуртованість, як у «Зорі», то вони б могли і минулого сезону претендувати на високе місце, бо гравці в команді є, причому дуже хороші.

В цілому можна сказати, що тільки «Зоря» і, в певній мірі, кияни порадували своєю грою болільників. Гравці інших клубів часто вражали своєю інертністю на полі, не завжди грали на повну силу, а то й просто показували низький рівень підготовки. Прикрістю минулого чемпіонату, як і багатьох попередніх, був нечітко спланований календар ігор, що заважало

командам своєчасно і наполегливо готуватися до матчів.

У цьому сезоні усунено ці та багато інших недоліків, що гальмували розвиток футбола у нашій країні. Прийнято тверду «Інструкцію про переходи гравців», сплановано ритмічний та стабільний календар чемпіонату, узгоджено взаємодії збірної з клубними командами, чимало зроблено для зміцнення дисципліни, налагодження порядку на футбольних полях і стадіонах.

Словом, XXXV чемпіонат Радянського Союзу з футбола обіцяє бути цікавим та змістовним.

* *
*

За кількістю забитих м'ячів минулорічний сезон вселяє надії. Якщо в 1971 році клуби вищої ліги забили 527 голів, що в середньому є по 2,19 м'яча за один матч, то у 1972 році воротарі виймали м'ячі з сітки 565 разів (2,35). Найкращий показник сезону 1971 року був у київського «Динамо» — 41 гол (1,36 м'яча за матч), тепер він належить також киянам і «Зорі» — по 52 голи (1,73 за матч).

Вважається, що команда, яка прагне виграти золоті медалі, повинна набрати 75 процентів можливих очок. Виявилося, що тільки одного разу (у 1965 році під час гострого суперництва московських автозаводців з киянами) цієї норми було замало. Як показали два останні чемпіонати, для завоювання титулу чемпіона вистачає і меншої кількості набраних очок. У 1971 році у киян було 42 очки, а вистачило б і 39 (65 процентів); а в 1972 році у «Зорі» — 40 очок, а вистачило б і 36 (60 процентів). Це є найхарактернішим свідченням нівелювання класу наших провідних команд.

ВИЩА ЛІГА

ОСНОВНІ СКЛАДИ

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ

№№ п.п.	Команди	В	Н	П	М	О
1.	**«Зоря»**	15	10	5	52 — 30	40
2.	**«Динамо»** К.	12	11	7	52 — 38	35
3.	**«Динамо»** Тб.	12	11	7	41 — 34	35
4.	**«Арарат»**	12	10	8	38 — 29	34
5.	**ЦСКА**	15	4	11	37 — 33	34
6.	**«Дніпро»**	12	10	8	37 — 37	34
7.	**«Зеніт»**	11	11	8	44 — 30	33
8.	**«Динамо»** Мн.	10	11	9	27 — 28	31
9.	**«Торпедо»** М.	11	9	10	31 — 33	31
10.	**«Динамо»** М.	12	6	12	39 — 35	30
11.	**«Спартак»** М.	8	10	12	29 — 30	26
12.	**СКА Р.**	8	10	12	31 — 35	26
13.	**«Кайрат»**	6	14	10	23 — 27	26
14.	**«Карпати»**	8	8	14	27 — 43	24
15.	**«Локомотив»** М.	6	9	15	29 — 48	21
16.	**«Нефтчі»**	6	8	16	28 — 55	20

ВИЩА ЛІГА

ДУБЛЮЮЧІ СКЛАДИ

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ

№№ п. п.	Команди	В	Н	П	М	О
1.	«Динамо» К.	14	13	3	34 — 18	41
2.	«Торпедо» М.	14	12	4	46 — 30	40
3.	«Карпати»	13	12	5	40 — 29	38
4.	«Динамо» М.	14	9	7	50 — 28	37
5.	ЦСКА	13	11	6	39 — 20	37
6.	«Зоря»	12	13	5	36 — 32	37
7.	«Динамо» Тб.	13	7	10	44 — 36	33
8.	СКА Р.	10	10	10	36 — 31	30
9.	«Нефтчі»	10	9	11	39 — 38	29
10.	«Зеніт»	8	11	11	42 — 49	27
11.	«Динамо» Мн.	4	17	9	16 — 24	25
12.	«Арарат»	9	7	14	25 — 37	25
13.	«Дніпро»	7	9	14	35 — 48	23
14.	«Кайрат»	6	8	16	30 — 44	20
15.	«Локомотив» М.	6	8	16	28 — 53	20
16.	«Спартак» М.	6	6	18	25 — 48	18

ПЕРША ГРУПА

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ

№№ п п.	Команди	В	Н	П	М	О
1.	«Пахтакор»	24	7	7	74 — 36	55
2.	«Шахтар» Д	19	13	6	57 — 21	51
3.	«Чорноморець»	20	8	10	67 — 36	48
4.	«Крила Рад»	14	17	7	50 — 35	45
5.	«Торпедо» Кт.	19	6	13	49 — 32	44
6.	«Зірка» Прм.	14	16	8	41 — 35	44
7.	«Шинник»	15	10	13	39 — 44	40
8.	«Памір»	13	13	12	52 — 51	39
9.	«Спартак» Ор.	14	10	14	49 — 50	38
10.	«Шахтар» Кг.	11	13	14	37 — 48	35
11.	«Алга»	10	14	14	42 — 44	34
12.	«Ністру»	11	12	15	39 — 49	34
13.	«Текстильник»	11	12	15	37 — 52	34
14.	«Металург» З.	13	7	18	45 — 49	33
15.	«Автомобіліст»	8	17	13	28 — 43	33
16.	«Металіст»	10	12	16	33 — 42	32
17.	«Будівельник»	11	10	17	36 — 55	32
18.	«Уралмаш»	11	9	18	38 — 58	31
19.	«Кривбас»	10	10	18	50 — 62	30
20.	«Динамо» Л.	7	14	17	32 — 53	28

ДРУГА ГРУПА
ПЕРША ЗОНА
ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ

№№ п.п.	Команди	В	Н	П	М	О
1.	**«Спартак»** Ів.-Фр.	23	17	6	51 — 28	63
2.	**«Говерла»**	25	8	13	70 — 44	58
3.	**«Таврія»**	25	7	14	62 — 32	57
4.	**«Суднобудівник»**	20	17	9	48 — 25	57
5.	**«Шахтар»** Кд.	22	11	13	61 — 35	55
6.	**«Динамо»** Хм.	18	18	10	56 — 39	54
7.	**«Локомотив»** В.	19	16	11	49 — 36	54
8.	**«Автомобіліст»** Жт.	19	15	12	44 — 31	53
9.	**«Металург»** Жд.	20	13	13	56 — 45	53
10.	**СК Чернігів**	19	14	13	56 — 41	52
11.	**«Будівельник»** П.	17	17	12	44 — 45	51
12.	**«Шахтар»** Мак.	16	18	12	46 — 39	50
13.	**«Авангард»** Сев.	15	17	14	33 — 31	47
14.	**«Зірка»**	13	18	15	40 — 51	44
15.	**«Будівельник»** Тр.	14	15	17	50 — 55	43
16.	**«Хімік»**	15	13	18	37 — 49	43
17.	**«Шахтар»** Гр.	9	22	15	43 — 44	40
18.	**«Авангард»** Р.	13	14	19	41 — 52	40
19.	**«Фрунзенець»**	16	8	22	35 — 50	40
20.	**«Локомотив»** Х.	15	7	24	55 — 82	37
21.	**«Буковина»**	10	16	20	32 — 62	36
22.	**Команда** м. Луцька	8	17	21	30 — 52	33
23.	**«Локомотив»** Д.	8	13	25	32 — 71	29
24.	**«Маяк»**	2	11	33	15 — 47	15

ЗОЛОТА ОСІНЬ «ЗОРІ»

Літопис вітчизняного футбола поповнився новою сторінкою: з'явився його сьомий чемпіон, розширилася географія «клубу золотих лауреатів». Тепер до нього належить і ворошиловградська «Зоря».

Ворошиловградці півтора десятка років чекали такого тріумфу своєї команди.

За цей тривалий період у команді виступало багато футболістів, біля її керма стояло немало фахівців. Проте незмінним лишалось одне: увага і піклування місцевих організацій про зростання спортивної майстерності футбольного колективу, який раніше виступав під назвою «Трудові резерви», а згодом почав іменуватися «Зорею».

У найвищій лізі «Зоря» з'явилася в 1967 році. Шість сезонів витратила команда на те, щоб від новачка піднятися до звання чемпіона. Від того складу, який вперше заявив про себе у вищій лізі, залишилося всього два гравці — це Олександр Журавльов і Олександр Ткаченко. Переважна ж більшість сьогоднішніх чемпіонів країни виросла у команді або прийшла до неї з інших клубів, де окремі вважалися безперспективними.

Творча атмосфера, що її створив Герман Зонін у команді, сприяла формуванню за короткий час сильного духом колективу, який постійно відчував підтримку і допомогу робітників тепловозобудівного заводу імені Жовтневої революції.

Найвищі сходження «Зорі» — п'яте місце у чемпіонаті 1970 року і четверте — 1971 року — стали трампліном до нинішньої золотої нагороди команди. Кілька сезонів підряд ворошиловградські футболісти починали чемпіонати з того, що відразу завдавали поразки іменитим клубам. Спочатку до цього ставились як до сенсації, а потім звикли. В 1971 році «Зоря» завдала поразки команді ЦСКА, тодішньому чемпіону країни. Майже

На знімку: команда «Зоря» — чемпіон СРСР 1972 року з футбола.

Перший ряд (зліва направо): Ю. Єлісеєв, В. Малигін, А. Куксов, В. Кузнецов, О. Ткаченко, В. Абрамов, В. Онищенко. Другий ряд (стоять зліва направо): В. Семенов, М. Форкаш, В. Копій, В. Старков, О. Журавльов, старший тренер Г. Зонін, М. Пінчук, С. Кузнецов, начальник команди В. Галустов, Ю. Васенін.

подібне сталось і у 1972 році, хоч у київських динамівців вистачило сил триматися доостанку.

«Зоря», представляючи збірну СРСР у високому за рангом турнірі у Південній Америці (хоч і не здобула там перемоги), своєю динамічною грою справила велике враження на вимогливих бразільських глядачів та місцевих спеціалістів. Футболісти ворошиловградського клубу наче ще раз підтвердили ту непорушну істину, що успіхові ігрового ансамблю сприяє насамперед колективізм, зіграність, воля до перемоги. Справді, у команді немає яскравих зірок, але залізним правилом для кожного, хто вийшов на поле, стало: «Помилився товариш — допоможи йому, ти помилишся — він виручить тебе».

«Зоря» весь сезон відзначалась стабільною грою, проявляла властиву їй мужність. Пригадайте випадок, коли команда, тільки-но повернувшись з Південної Америки, у матчі з майбутнім володарем Кубка — московським «Торпедо» — проявила виняткову силу волі. Той матч багато значив для ходу турнірної боротьби, і в ньому ворошиловградці склали екзамен з честю.

Потім на плечі молодого колективу випало додаткове навантаження: почалися часті виклики гравців та їх старшого тренера до збірної команди. Та це не відбилось на наступних іграх. Ворошиловградці продемонстрували виняткову зібраність, зберегли бойову форму в тривалих турнірних «вікнах».

Сезон 1973 р. «Зоря» почне з першої сходинки таблиці. Вона представлятиме вітчизняний футбол в європейському турнірі. Почесний титул накладає на неї ще більш відповідальні але в той же час, почесні обов'язки. Команда, сподіваємось, знайде досить сил, докладе максимум енергії для підвищення класу гри, наполегливо відстоюватиме чемпіонський титул, гратиме з таким же натхненням, з яким вона грала у минулому футбольному сезоні.

ДРУГЕ СХОДЖЕННЯ «СПАРТАКА»

Сім місяців тривав футбольний чемпіонат республіки серед майстрів другої групи класу «А». Достроково переміг івано-франківський «Спартак». Срібним призером стала ужгородська «Говерла», бронзовим — сімферопольська «Таврія». Залишать клас майстрів донецький «Локомотив» і харківський «Маяк».

Коли на старті прикарпатці почали здобувати перемогу за перемогою, багато спеціалістів не сприйняли це всерйоз. Мовляв, пройде небагато часу і все стане на свої місця. Не може колектив, говорив дехто, який попереднього сезону виступав так невдало й не поповнився жодним висококласним гравцем, одразу переродитись. Однак івано-франківські футболісти разом зі своїм наставником В. А. Лукашенком довели таку можливість. Відмінна підготовка до сезону, повна віддача сил і здібностей у кожній грі, міцна дружба, що єднала гравців «Спартака», стали головною запорукою великого успіху Та до цього слід додати і традиційну технічність прикарпатського футбола, схильність гравців до імпровізацій, комбінаційних дій, що постійно допомагали «Спартаку» здобувати перемогу за перемогою в іграх чемпіонату.

Біографія цього самобутнього колективу започаткована іграми в чемпіонаті 1957 року. Саме тоді, ще зовсім не відомі уболівальникам футбола новачки всерйоз стали претендувати на вихід у вищий клас.

Після цього у команди були зльоти і падіння. Тривалий час прикарпатці не могли подолати смуги невдач, займали місця далекі від першого. Тим часом глядачам подобалася їх гра.

Наприкінці 60-х років колектив очолив колишній його гравець Мирослав Думанський. Йому вдалося об'єднати в дружний і міцний колектив хлопців з

Надвірної, Калуша, Івано-Франківська, Долини. На жаль, Мирославові Думанському не пощастило завершити вдало розпочату справу. Проте початок ним був зроблений добрий. Була створена певна основа для дальшого зростання команди. Спираючись на неї, івано-франківці вже у 1969 році вперше здобувають високе звання чемпіона республіки і путівку до другої ліги класу «А».

І ось новий успіх. За три тури до закінчення турніру українських команд другої ліги прикарпатці забезпечили собі перше місце і звання чемпіонів України. Наставники нових чемпіонів — В. Лукашенко, О. Кольцов, Я. Борисов. А ось імена тих, хто зумів виграти надзвичайно тяжкий турнір українських команд другої ліги: воротарі Тарас Білей і Микола Костюк; захисники Петро Кобичек, Богдан Горичок, Юрій Іванов, Петро Кушлик, Ярослав Павлиський; півзахисники Степан Рибак, Валерій Голубцов, Олександр Мартиненко, Іван Волик; нападаючі Степан Чопей, Віктор Козін, Віктор Аністратов, Анатолій Бойко, Ігор Дирів.

Завоювання ужгородською «Говерлою» другого місця — справді новина Адже це молода команда, яка повністю укомплектована місцевими футболістами, і вона по-бойовому захищає честь свого колективу, міста, краю. Відрадно, що вона технічна, грає енергійно, завзято. Тому друге місце «Говерли» — то не тільки заслужений успіх, а й серйозна заявка на майбутнє.

Івано-Франківський «Спартак» протягом п'ятнадцяти років не піднімався так високо, закарпатські футболісти — всі 25. Ці клуби виховували немало кваліфікованих гравців, проте місцеві команди не завжди мали змогу використати їх у своїх складах. Тому теперішній зліт «Говерли» у порівнянні з багаторічними невдачами особливо приємний. Він послужить ще більшому зростанню вмілих гравців у всьому Закарпатті, яке було і залишається доброю школою футбольних кадрів.

Футболістам ужгородської команди вручено спеціаль-

ний приз республіканської газети «Молодь України» — Рубіновий Кубок, як найрезультативнішим у чемпіонаті України серед клубів другої ліги. Її гравці забили в цьому турнірі найбільше голів — 70! Часто посилали м'ячі у ворота суперників Йожеф Бордаш, Микола Русин, Степан Варга, Томаш Пфайфер, Микола Тимчак, Василь Мелеш, Юрко Чирков та інші.

У сезоні 1973 року «Говерла» боротиметься за перехід до першої ліги.

Зрілу гру продемонстрували сімферопольська «Таврія», миколаївський «Суднобудівник», кадіївський «Шахтар». Тривалий час претендував на високу сходинку ждановський «Металург».

* *
*

Як відомо, крім першої зони, в якій виступали клуби нашої республіки, у 1972 році у другій лізі було ще шість зон. У другій зоні перемогу здобула ризька «Даугава», у третій — попереду липецький «Металург», у четвертій — найсильнішим виявився грозненський «Терек», у п'ятій — найкращих показників домігся саратовський «Сокіл», у шостій — змагання виграв кемеровський «Кузбас» і, нарешті, в сьомій — успіх був на боці благовещенського «Амура».

«Даугава» і «Кузбас» виступали вже в першій лізі, але через слабу гру вибули з неї. З інших клубів добре відомий у футбольних колах «Сокіл». А всі інші ще ніколи не добивались виходу на велику арену. Шість названих клубів провели у Сочі турнір в одне коло.

Вони виборювали дві путівки до першої ліги і звання чемпіона РРФСР. Золоті медалі виграв кемеровський «Кузбас», друга путівка дісталася липецькому «Металургу». А доля третьої путівки вирішувалася в двох

матчах: «Даугава» (Рига) — «Спартак» (Івано-Франківськ).

«Спартак» провів у Сімферополі дві гри з рижанами. У першій перемогли футболісти з Прибалтики — 1:0, гол забив В Босий. Зате у другій зустрічі прикарпатці взяли переконливий реванш — 3:1. Два голи забив В. Голубцов, один — П. Кобичек.

Таким чином, спартаківці Івано-Франківська також здобули право виступати в цьому сезоні серед клубів першої ліги.

Підсумкова таблиця турніру в Сочі

Команди	В	Н	П	М	О
«Кузбас» Кемерово	3	2	0	7 — 3	8
«Металург» Липецьк	2	3	0	5 — 3	7
«Даугава» Рига	2	2	1	6 — 2	6
«Амур» Благовещенськ	1	1	3	4 — 6	3
«Сокіл» Саратов	1	1	3	6 — 10	3
«Терек» Грозний	1	1	3	6 — 10	3

ВІК КУБКА СРСР І ЙОГО ВОЛОДАРІВ

Срібно-кришталевому красеню — Кубку СРСР — вже понад тридцять років. Та він і тепер такий, як у пер-

ший рік свого народження. Про його вік можна судити лише по кількості написів, що фіксують щорічного володаря. І хоч у минулому році різець гравера вивів тридцять перший напис, володарями цього дорогоцінного приза є всього дев'ять колективів: «Спартак» (Москва) здобував Кубок 9 разів, «Торпедо» (Москва) — 5; «Динамо» (Москва) і ЦСКА — по 4; «Динамо» (Київ) — 3; «Локомотив» (Москва) і «Шахтар» (Донецьк) — по 2; «Зеніт» (Ленінград) і «Карпати» (Львів) — по 1 разу.

Минулорічний фінал між московськими клубами «Торпедо» і «Спартак» мав небуденне закінчення.

Незважаючи на зусилля суперників, і в перший, і в другий день матчі завершилися внічию — 0 · 0 та 1 : 1. Довелося після 240 хвилин напруженого поєдинку призначити серії — по 5 одинадцятиметрових ударів у ворота обох команд. Значно влучнішими були торпедівці, які забили спартаківському воротареві Ю. Дарвіну всі 5 голів, тоді як воротар торпедівців В. Банніков вийняв із сітки своїх воріт тільки один м'яч.

Найвищим досягненням «Карпат» є здобуття Кубка Радянського Союзу в 1969 році. Крім того, в 1972 році львів'яни грали у півфіналі, а всього на їх рахунку 35 кубкових поєдинків — 19 перемог, 5 нічиїх, 11 поразок. У цих поєдинках забито 39 голів, пропущено 28. Найвлучнішим в зіграних матчах був ветеран команди Кульчицький, який забив 7 голів. Лихачов провів 6 голів, Габовда — 4, Диковець — 3, Крощенко — 3, Булгаков — 2, Данилюк — 2, Хижак — 2, Козинкевич — 2, Гусєв — 1, Євлентьєв — 1, Кесло — 1, Марков — 1, Самсонов — 1, Грещак — 1, Броварський — 1, Шподарунок — 1.

Забитих 39 м'ячів виймали з своїх воріт воротарі 22 команд, з якими «Карпати» зустрічалися не один раз. Ось хто стояв на кубковій дорозі: «Памір» Душанбе — 4 матчі, «Чорноморець» Одеса — 3, СКА Ростов — 3, СКА Одеса — 2, СКА Київ — 2, «Зеніт» Ленінград — 2, «Азовець» Жданов — 2, «Динамо» Тбілісі — 2, «Спартак» Москва — 2. По одному разу: «Будівельник» Ашхабад, «Шинник» Ярославль, «Локомотив» Тбілісі, «Шахтар» Донецьк, СКА Львів, «Темп» Барнаул, «Текстильник» Іваново, «Локомотив» Челябінськ, «Спартак» Могильов, «Арарат» Єреван, «Труд» Воронеж, «Суднобудівник» Миколаїв, «Жальгіріс» Вільнюс.

ЗАСЛУЖЕНА ПЕРЕМОГА

У фіналі Кубка України для команд майстрів першої і другої ліг зустрілися колективи відомих спортивних клубів. Донецький «Шахтар» повернувся до вищої ліги, а житомирський «Автомобіліст» перебуває в другій, причому посідає там далеко не провідне місце, коли брати до уваги підсумки минулого сезону. Проте, вже давно відомо, що Кубок не визнає авторитетів і дістається, передусім, тому, хто проявляє більше наполегливості, бажання, волі, хто по-справжньому бореться за перемогу в даному матчі. За таких обставин поняття класу, технічної і тактичної підготовки гравців носить дещо умовний характер.

Почали змагання команди другої ліги.

Футболісти житомирського «Автомобіліста» перемогли в Ровно місцевий «Авангард» — 3 : 1, потім на своєму полі перемогли команду СК (Чернігів) — 2 : 1 та полтавський «Будівельник» — 1 : 0. Коли ж в розиграш включилися клуби першої ліги, житомирцям випав важ-

кий жеребок — грати у півфіналі з одеським «Чорноморцем» на його полі. Футболісти Одеси, засмучені невдачею після чергової спроби повернутися до вищої ліги, можна припустити, включились в нову боротьбу, щоб повернути собі впевненість у власних силах. Але «Автомобіліст» був нестримним. Житомирці перемогли господарів поля з рахунком 2 : 1 і вийшли у фінал.

У фінальному матчі їх очікував суперник, перед яким у минулому сезоні спасував «Чорноморець», а крім нього ще сімнадцять клубів першої ліги,— донецький «Шахтар», що переживав радість повернення до вищої ліги.

Донецький «Шахтар» не раз переконливо доводив, що він добре розуміється на кубкових іграх. Не маючи помітних успіхів у чемпіонаті країни, гірники під керівництвом О. О. Ошенкова протягом чотирьох років двічі здобували почесний трофей і по одному разу виступали у фіналі та у півфіналі. Такого «коефіцієнту корисної дії» у кубкових баталіях не мав жоден клуб, навіть прославлений кубковий боєць — московський «Спартак». Чи слід доводити, що гірники прагнули поповнити свою чималу колекцію ще одним почесним призом? «Шахтар», перемігши горлівських одноклубників (4 : 3), сімферопольську «Таврію» (5 : 2), вінницький «Локомотив» (3 : 0) здобув право виступати у заключному матчі.

Результат фінального матчу був визначений не класом гри команд, а психологічною атакою. У цьому поєдинку «Автомобіліст» не виявив найменшого страху перед іменитим і сильним суперником. Більше того, з самого початку матчу житомирці заволоділи ініціативою. Заміни, проведені М. П. Сосюрою у другому таймі, явно посилили напад команди. Удар Ю. Соловйова відбила штанга, але А. Котов, який вийшов на заміну Несміяна, все ж зумів у додатковий час забити переможний гол. «Автомобіліст» виступав у фіналі таким складом: Журба, Козинець, Білий, Кравчук, Горбач,

Пестриков, Пінчук, Сладковський (Соловйов), Несміян (Котов), Васютін (Зеленський). Ці гравці — перші володарі Кубка УРСР — призу, встановленого редакцією газети «Радянська Україна».

ЛАУРЕАТИ МИНУЛОГО СЕЗОНУ

Дев'ятий раз щотижневик «Футбол-хоккей» провів опит футбольних оглядачів друкованих органів, ТАРС, АПН, телебачення й радіо, на підставі якого визначений кращий футболіст сезону 1972 року.

Почесне звання здобув захисник московського «Спартака» і збірної СРСР Євген Ловчев.

Друге місце у цьому референдумі спортивних журналістів посів воротар київського «Динамо» Євген Рудаков, а трете — Муртаз Хурцілава з тбіліського «Динамо».

* *
*

Французький щотижневик «Франс-футбол» щороку визначає кращого футболіста Європи. За підсумками минулого сезону головний приз — «Золотий м'яч» призначено капітанові збірної ФРН — Францу Беккенбауеру.

* *
*

Клуби вищої ліги боролися не тільки за медалі чемпіонату, а також за 11 призів великого футбола. Ця боротьба закінчилася повним тріумфом українських клубів, які здобули 10 з цих нагород. 5 призів завоювали київські динамівці, 4 — ворошиловградська «Зоря», 1 — дніпропетровський «Дніпро». Одним трофеєм заволодів єреванський «Арарат».

ДЕСЯТЬ СЕЗОНІВ «КАРПАТ»

У 1963 році велика сім'я футбольних клубів країни поповнилася новачком. Назвали його «Карпати». З того сезону розпочинається історія кращої команди Львова. В 1972 році минув десятирічний ювілей існування футбольного клубу «Карпати». Наведені нижче цифри нагадають кроки львів'ян за десять попередніх сезонів.

ЦИФРИ І ФАКТИ

За десять років «Карпати» мали змогу познайомитися з 73 суперниками. 26 з них — це українські колективи, 29 — команди Російської федерації, 18 — союзних республік. В табл. 1 наведено результати загальних зустрічей з усіма командами. На їх основі читач зможе зробити власні висновки: хто був зручним суперником, а хто, як кажуть, «важким». З яким рахунком закінчувалися поєдинки (всього їх було 379: перемог — 154; нічиїх — 117; поразок — 108), можна довідатися з табл. 3. Користуватись нею досить легко: по вертикалі розташовані цифри, що показують кількість забитих «Карпатами» голів, а по горизонталі — кількість пропущених м'ячів у тому ж матчі. З таблиці видно, що найбільш частим був рахунок 0 : 0, який зустрічався 64 рази, тоді як, наприклад, рахунок 4 : 3 був лише один раз.

Таблиця 1

Суперники «Карпат» та результати зустрічей з ними за 10 сезонів, проведених у чемпіонатах країни.

№№ п.п.	Команди	Кількість матчів	Перемог	Нічиїх	Поразок	Співвідношення м'ячів
1	2	3	4	5	6	7
1.	«Дніпро» Дніпропетровськ	16	6	5	5	21:17
2.	«Зоря» Ворошиловград	12	2	4	6	9:15
3.	«Металіст» Харків	12	3	5	4	10:10
4.	«Жальгіріс» Вільнюс	10	4	4	2	12: 9
5.	«Даугава» Рига	10	5	4	1	12: 5
6.	«Металург» Запоріжжя	10	3	3	4	6:11
7.	«Молдова» Кишинів	10	4	3	3	12: 8
8.	СКА Київ	10	3	3	4	12:13
9.	«Уралмаш» Свердловськ	9	4	1	4	11:11
10.	«Волга» Горький	8	3	3	2	9: 3
11.	«Шинник» Ярославль	8	2	2	4	7:10
12.	«Алга» Фрунзе	8	4	2	2	10: 5
13.	«Шахтар» Караганда	8	7	—	1	16: 3
14.	«Труд» Воронеж	8	1	3	4	3: 8
15.	СКА Одеса	8	4	1	3	16: 9
16.	«Арарат» Єреван	8	3	3	2	8: 7
17.	«Динамо» Ленінград	8	4	1	3	10: 7
18.	«Кайрат» Алма-Ата	8	—	7	1	9:10
19.	«Волга» Калінін	8	7	1	—	17: 5
20	СКА Львів	8	5	2	1	15: 6
21.	«Локомотив» Вінниця	8	3	2	3	10: 9

1	2	3	4	5	6	7
22.	**«Суднобудівник»** Миколаїв	7	1	3	3	4: 8
23.	**«Локомотив»** Гомель	6	4	2	—	8: 1
24.	**«Локомотив»** Челябінськ	6	2	3	1	4: 3
25.	**«Кубань»** Краснодар	6	3	3	—	11: 2
26.	**«Локомотив»** Москва	6	3	—	3	8:10
27.	**«Динамо»** Таллін	6	4	1	1	10: 6
28.	**«Зірка»** Кіровоград	6	4	1	1	9: 5
29.	**«Таврія»** Сімферополь	6	2	2	2	11: 5
30.	**СКА** Новосибірськ	4	1	2	1	3: 3
31.	**«Чорноморець»** Одеса	4	—	1	3	2: 7
32.	**«Трактор»** Волгоград	4	2	1	1	2: 1
33.	**«Локомотив»** Тбілісі	4	3	1	—	6: 1
34.	**«Пахтакор» Ташкент**	4	1	2	1	3: 5
35.	**«Текстильник»** Іваново	4	3	—	1	9: 5
36.	**«Сокіл»** Саратов	4	—	1	3	0: 3
37.	**«Локомотив»** Калуга	4	2	2	—	6: 3
38.	**«Металург»** Тула	4	2	1	1	5: 3
39.	**«Автомобіліст»** Житомир	4	2	1	1	5: 4
40.	**«Сільбуд»** Полтава	4	2	1	1	4: 3
41.	**«Кривбас»** Кривий Ріг	4	2	1	1	7: 7
42.	**«Хімік»** Сєвєродонецьк	4	3	—	1	13: 7
43.	**«Азовець»** Жданов	4	3	1	—	7: 4
44.	**«Динамо»** Київ	4	1	—	3	5: 6
45.	**«Динамо»** Мінськ	4	1	3	—	3: 1
46.	**«Динамо»** Москва	4	1	1	2	4: 6
47.	**«Динамо»** Тбілісі	4	—	3	1	3: 7
48.	**«Зеніт»** Ленінград	4	1	2	1	1: 1
49.	**«Нефтчі»** Баку	4	1	1	2	4: 7
50.	**СКА** Ростов	4	2	—	2	5: 7
51.	**«Торпедо»** Москва	4	—	3	1	1: 4
52.	**«Спартак»** Москва	4	2	1	1	5: 5

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
53.	**ЦСКА** Москва	4	—	2	2	5:9
54.	**«Шахтар»** Донецьк	2	1	1	—	2:1
55.	**«Політвідділ»** Ташк. обл.	2	1	1	—	4:1
56.	**«Терек»** Грозний	2	1	—	1	3:3
57.	**«Авангард»** Жовті Води	2	2	—	—	5:0
58	**«Балтика»** Калінінград	2	2	—	—	5:1
59.	**«Німан»** Гродно	2	1	1	—	9:1
60.	**«Динамо»** Хмельницький	2	1	1	—	5:2
61.	**«Авангард»** Тернопіль	2	—	1	1	1:2
62.	**«Шахтар»** Кадіївка	2	—	1	1	1:2
63.	**«Локомотив»** Херсон	2	1	1	—	2:0
64.	**«Буковина»** Чернівці	2	—	2	—	1:1
65.	**«Десна»** Чернігів	2	1	—	1	3:2
66.	**СКА** Хабаровськ	2	1	1	—	1:0
67	**«Рубін»** Казань	2	1	—	1	8:3
68.	**«Волгар»** Астрахань	2	2	—	—	3:0
69.	**«Будівельник»** Ашхабад	2	1	1	—	5:0
70.	**«Памір»** Душанбе	2	1	—	1	3:2
71.	**«Крила Рад»** Куйбишев	2	—	1	1	1:3
72.	**«Ростсільмаш»** Ростов	2	1	—	1	6:1
73.	**«Іртиш»** Омськ	1	1	—	—	4:0

Таблиця 2

За 10 років існування команди її спортивну честь у матчах захищали 82 футболісти. Хто, скільки і в які роки провів ігор в основному складі «Карпат», скільки забив голів.

№№ п.п.	Прізвище гравця	Рік народження	Грав у «Карпатах»	Провів матчів	Забив голів
1	2	3	4	5	6
1.	Кульчицький І.	1941	1963—1972	305	36
2.	Поточняк Р.	1948	1966—1972	216	5
3,	Лихачов Г.	1946	1967—1972	179	38
4.	Крощенко А.	1937	1963—1968	170	56
5.	Грещак Б.	1944	1967—1972	169	24
6.	Броварський Л.	1948	1968—1972	169	19
7.	Данильчук П.	1940	1967—1972	167	—
8.	Валіонта В.	1939	1963—1967	162	3
9.	Герег І.	1944	1968—1972	161	—
10.	Сиров В.	1946	1968—1972	154	—
11.	Покора Р.	1948	1966—1972	150	11
12.	Габовда Я.	1941	1968—1972	142	68
13.	Данилюк В.	1947	1966—1972	139	43
14.	Булгаков В.	1947	1966—1971	125	26
15.	Диковець І.	1939	1963—1967	124	12
16.	Власенко Є.	1938	1963—1967	116	—
17.	Кулаковський В.	1939	1963—1965	101	—
18.	Басалик Ю	1942	1967—1969	98	10
19.	Крючков К.	1939	1965—1967	94	—
20.	Савка О.	1947	1970—1972	94	8
21.	Асланян В.	1936	1963—1966	92	3
22.	Баканчош Д.	1939	1963—1965	84	2

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6
23.	Юзефович Ю.	1941	1963—1967	83	5
24.	Вайда Г.	1944	1970—1972	74	—
25.	Сусла Ю.	1934	1963—1966	72	—
26.	Гусєв В.	1937	1964—1965	67	28
27.	Лупол М.	1944	1968—1970	66	—
28.	Турпак В.	1944	1967—1967	59	—
29.	Шутильов В.	1940	1963—1965	58	10
30.	Россихін Б.	1937	1963—1964	53	5
31.	Сучков А.	1934	1964—1965	52	1
32.	Манько Б.	1934	1965—1966	51	2
33.	Іванюк В.	1936	1963—1964	50	6
34.	Сарабін М.	1948	1967—1972	49	1
35.	Хижак Р.	1950	1971—1972	40	9
36.	Сорока Б.	1942	1970—1971	36	—
37.	Філяєв О.	1934	1963	33	5
38.	Кольцов О.	1934	1963—1964	33	—
39.	Баталін В.	1940	1965	32	1
40.	Варламов Ю.	1938	1965	29	8
41.	Сак В.	1944	1964	28	3
42.	Коваленко В.	1938	1966	25	—
43.	Самсонов А.	1944	1966	24	1
44.	Козинкевич Е.	1949	1972	24	5
45.	Євлентьєв В.	1945	1966	22	3
46.	Григор'єв О.	1943	1966	21	2
47.	Швойницький О.	1948	1970—1972	21	—
48.	Береговський С.	1935	1963	20	1
49.	Снєгирьов Г.	1936	1966	20	—
50.	Рибак А.	1946	1971	20	3
51.	Фалес Й.	1938	1963—1965	19	—
52.	Костіков В.	1943	1965	17	—
53.	Шопа І	1947	1970—1971	17	1
54.	Марков А.	1938	1966	16	5

1	2	3	4	5	6
55.	Шулятицький Т.	1945	1971	16	1
56.	Журавський Р.	1948	1972	16	1
57.	Кікоть Я.	1949	1972	15	—
58.	Шподарунок Р.	1948	1972	14	—
59.	Кесло Б.	1938	1965	11	1
60.	Мещеряков В.	1937	1967	10	—
61.	Зубач І.	1945	1965—1966	9	—
62.	Коцюмбас О.	1948	1967—1968	9	—
63.	Жукаускас Л.	1942	1967—1968	8	1
64.	Сорокін І.	1945	1966	7	—
65.	Андрейчик П.	1949	1968—1969	6	—
66.	Тишик П.	1948	1967	5	—
67.	Ковач І.	1947	1972	5	—
68.	Дубровський Д.	1937	1964	3	1
69.	Балясников В.	1943	1965	3	—
70.	Гівель М.	1947	1967	2	—
71.	Сивак О.	1949	1968—1969	2	—
72.	Бондаренко Ю.	1949	1969	2	—
73.	Шидловський А.	1949	1969	2	—
74.	Михайлюк Є.	1952	1972	2	—
75.	Лемещенко Л.	1937	1963	1	—
76.	Ісупов Р.	1937	1964	1	—
77.	Поляник І.	1944	1964	1	—
78.	Весна Р.	1947	1965	1	—
79.	Русаков М.	1947	1965	1	—
80.	Давид Р.	1950	1969	1	—
81.	Копитчак Б.	1947	1971	1	—
82.	Крупей С.	1951	1972	1	—

Таблиця 3

Рахунки у зустрічах «Карпат»

	0	1	2	3	4	5
0	64	41	19	7	2	2
1	45	40	13	10	3	1
2	27	22	13	9		1
3	12	17	3			
4	7	9	2	1		
5	2	1	1			
6	2	2				
7						
8	1					

Таблиця 4

«Карпати» у минулому сезоні

№№ п.п.	Прізвища та імена гравців	В сезоні 1972 р.		Всього у вищій лізі	
		провів матчів	забив голів	провів матчів	забив голів
1.	Вайда Габор	13		62	
2.	Ковач Іван	5		5	
3.	Швойницький Олександр	14		18	
4.	Герег Іван	26		50	
5.	Поточняк Ростислав	29	1	46	1
6.	Журавський Роман	16	1	31	1
7.	Данильчук Петро	16		34	
8.	Сиров Валерій	25		47	
9.	Кульчицький Ігор	18		48	7
10.	Сарабін Михайло	5		8	
11.	Броварський Лев	29	3	58	3
12.	Покора Роман	9	1	19	2
13.	Савка Остап	24	4	80	7
14.	Кікоть Ярослав	15		50	4
15.	Грещак Богдан	17	1	62	7
16.	Хижак Роман	19	4	40	9
17.	Козинкевич Едуард	24	5	82	22
18.	Лихачов Геннадій	29	4	53	5
19.	Шподарунок Роман	14		14	
20.	Данилюк Володимир	16	2	22	2
21.	Крупей Степан	1		1	
22.	Михайлюк Євген	2		2	

Коли футболіст протягом сезону демонструє стабільну атакуючу гру, досягає успіху у більшості матчів, то в кінці чемпіонату його називають кращим бомбардиром клубу. Ось хто досягав цього звання в команді «Карпати» у попередні роки:

1963 рік — А Крощенко, О. Філяєв, В. Шутильов — забили по 5 голів;
1964 „ — В. Гусєв — 14;
1965 „ — В. Гусєв, А. Крощенко — по 14;
1966 „ — А. Крощенко, А. Марков — по 5;
1967 „ — А. Крощенко — 20;
1968 „ — Я. Габовда — 24;
1969 „ — Я. Габовда, В. Данилюк — по 15;
1970 „ — Я. Габовда — 24;
1971 „ — І. Кульчицький — 7;
1972 „ — Е. Козинкевич — 5.

Цікаво відзначити, що в шести випадках кращий снайпер забивав і перший гол сезону.
1963 рік — А. Крощенко — у грі з гомельським «Локомотивом»;
1964 „ — В Шутильов — у грі з карагандинським «Шахтарем»;
1965 „ — І. Варламов — у грі з ярославським «Шинником»;
1966 „ — І. Диковець — у грі з львівським СКА;
1967 „ — А. Крощенко — у грі з калінінською «Волгою»;
1968 „ — Я. Габовда — у грі з калінінградською «Балтикою»;

1969 „ — Л. Броварський — у грі з полтавським «Будівельником»;
1970 „ — Я. Габовда — у грі з армійцями Хабарівська;
1971 „ — І. Кульчицький — у грі з єреванським «Араратом»;
1972 „ — Е. Козинкевич у грі з ЦСКА.

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ

У міжнародних футбольних зустрічах суперниками «Карпат» були команди 15 країн. Всього таких матчів було 62, в тому числі два — офіційні — в розиграші Кубка володарів кубків європейських країн 1970—1971 років.

«Карпати» помірялися силами з такими відомими клубами як «Пальмейрас» Сан-Паулу (Бразілія), «С'єрро» Монтевідео (Уругвай), «Ференцварош» Будапешт (Угорщина), «Легія» Варшава (Польща), зустрічалися із національними збірними та молодіжними командами Болгарії, Куби, НДР, Алжіру, з робітничими клубами Польщі, Угорщини, Франції.

З кожним роком коло міжнародних контактів львівських футболістів зростає. Так, якщо в 1963—1967 роках «Карпати» проводили по 2—4 міжнародних матчі за сезон, то в останні кілька років число їх збільшилося до 12—13.

У табл. 5, шо вміщена нижче, подані результати міжнародних матчів. Перша цифра означає загальну кількість ігор, а наступні — число перемог, нічиїх, поразок та співвідношення забитих і пропущених м'ячів.

Таблиця 5

Підсумки міжнародних зустрічей

		І	П	Н	П	М
1.	Алжір	1	1	—	—	5:2
2.	Болгарія	4	2	1	1	6:6
3.	Бразілія	1	1	—	—	1:0
4.	Іран	1	1	—	—	4:1
5.	Куба	7	5	—	2	12:6
6.	Ліван	1	1	—	—	2:1
7.	НДР	5	1	2	2	4:6
8.	АРЄ	1	—	—	1	1:2
9.	Польща	10	8	1	1	25:12
10.	Румунія	2	—	1	1	3:4
11.	Сірія	1	1	—	—	2:0
12	Угорщина	21	10	4	7	34:29
13.	Уругвай	1	1	—	—	1:0
14.	Франція	5	4	1	—	17:4
15.	Чехословаччина	1	1	—	—	4:1
	Всього:	62	37	10	15	121:74

Примітка: таблиці 1—5 складені І. Яремком на основі власних спостережень.

ДЕСЯТЬ РОКІВ В ОДНІЙ КОМАНДІ

Останній матч минулого сезону на львівському стадіоні «Дружба» між «Карпатами» і київським «Динамо» розпочався урочистою, але і трохи сумною церемонією проводів: великий спорт залишали Ігор Кульницький і Петро Данильчук — два майстри, які багато зробили для становлення «Карпат».

У складі цього самобутнього футбольного ансамблю розкрився спортивний талант Ігоря Кульчицького, який свою кар'єру в футболі зробив практично в одній команді. Почалось це ще тоді, коли в 1962 році колектив фізкультури «Львівсільмашу» здобув путівку до класу «Б». А серпневого вечора 1969 року капітан команди «Карпати» Ігор Кульчицький з Кубком СРСР у руках пройшов по головній спортивній арені країни — стадіоні імені В. І. Леніна в Лужниках попереду своїх товаришів по команді.

Любов Ігоря Кульчицького до спорту, до футбола, участь у його розвитку у Львові, як одного з ветеранів «Карпат» — добрий приклад для молодих футболістів. За роки виступів у своїй команді Ігор закінчив два вузи: інститут фізкультури і факультет журналістики Львівського ордена Леніна державного університету імені Ів. Франка.

Закінчивши виступи на зеленому полі, І. Кульчицький перейшов працювати тренером у дитячу спортивну школу.

* *
*

За десять років команду «Карпати» очолювали:

Горянський Євген Іванович (1963 р.), Жуков Олег Іванович (1963 р.), Юст Ернест Ервінович (1963—1971 рр.), Кузнецов Микола Сергійович (1963—64 рр.), Коршунов Сергій Олександрович (1964—66 рр.), Дементьєв Микола Тимофійович (1965—66 рр.), Лемешко Євген Пилипович (1966—67 рр.), Васильєв Василь Олександрович (1967—68 рр.), Мікльош Карл Владиславович (1968—72 рр.), Сусла Юрій Федорович (1967—73 рр.), Полосін Анатолій Федорович (1971—73 рр.), Бубукін Валентин Борисович (1972—1973 рр.), Пєстов Євген Володимирович (1973 р.).

НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

ДВАДЦЯТЬ РОКІВ ЗБІРНОЇ

Минулорічний футбольний сезон виявився для збірної СРСР як ніколи насиченим міжнародними зустрічами, але залишив по собі подвійне враження. З одного боку, здається, немає особливих підстав бути незадоволеними виступами нашої збірної. На чемпіонаті Європи вона була другою, тоді як чотири роки тому посідала лише четверте місце. З Олімпійських ігор вона повернулася з бронзовими медалями, а фінали трьох попередніх Олімпіад проходили без участі збірної СРСР Цілком пристойні турнірні показники радянських футболістів на міжнародній арені, на жаль, не підтверджені якістю їх гри у відповідальних матчах. В них збірна команда не показала всіх найкращих традицій нашого вітчизняного футбола, насамперед, бойового запалу, палкого бажання з першої й до останньої хвилини боротися за перемогу.

У відбіркових іграх світового чемпіонату збірна СРСР стартувала з поразки від французької команди, яка останнім часом на міжнародній арені не відзначається. Керівники збірної найбільше докоряли за поразку... воротареві Рудакову. Та, мабуть, головна причина поразки не в єдиному голі, а в змісті гри збірної.

За останні два-три роки в іграх нашої збірної ми бачили багато нічиїх, бо очко на полі суперника стало, на жаль, неписаним правилом для неї. Що ж, здобувати його у зустрічах з командами рівними їй за класом збірна навчилася, але, коли на шляху опиняється суперник на зразок футболістів ФРН, гра закінчується досить сумно.

Кожен новий наставник збірної СРСР починає свою роботу в команді з вагомої заяви, що він є прихильником тільки атакуючого футбола і саме такий стиль команда демонструватиме. Минає певний час, і, на жаль, доводиться пересвідчуватися в тому, що слова не підкріплюються ділами. Бо ж гру вищого класу — футбол атакуючий, результативний наша збірна показує тільки на своєму полі, та й то не в кожній зустрічі. Причини цього треба шукати в одному — в команді вже декілька років бракує висококласних нападаючих. Претензії щодо цього слід, очевидно, пред'являти не стільки наставникам збірної, скільки клубним командам. Адже саме тут найбільше перебувають гравці, саме тут вони проходять основну школу підготовки. Отже, висновок тут може бути такий: доки збірна країни не матиме у своєму розпорядженні добре підготовлених у клубних командах високотехнічних форвардів, годі й чекати від неї красивої, змістовної, результативної гри. Інтереси цього вимагають постійно тримати в полі зору питання підготовки гравців, якими б напруженими не були чемпіонати.

Торік збірній СРСР минуло 20 років. Щоправда, роком її народження можна вважати 1924-й, коли 16 листопада вона перемогла збірну Туреччини — 3 : 0. До 1936 року радянська збірна провела з різними зарубіжними командами близько 80 зустрічей. Але тоді наша країна ще не була представлена у ФІФА, і ці матчі не реєструвалися в списках даної організації.

У 1946 році Федерація футбола СРСР вступила до ФІФА, а перший офіційний матч збірної СРСР відбувся 15 липня 1952 року на XV Олімпійських іграх з командою Болгарії. Перша зустріч принесла й першу перемогу — 2 : 1. З того часу радянська збірна провела вже 191 матч з 47 національними командами країн Європи, Азії, Африки і Америки. Загальний баланс зустрічей на користь радянських футболістів — 109 перемог,

49 нічиїх, 33 поразки, при співвідношенні м'ячів — 376 : 181.

У минулому сезоні була здобута сота перемога збірної — у чвертьфінальному матчі чемпіонату Європи з командою Югославії — 3 : 0.

Ось інші пам'ятні перемоги: 25-та над збірною Англії — 1 : 0, на чемпіонаті світу в Швеції, 17 червня 1958 року; 50-а у півфінальному матчі на Кубок Європи над збірною Данії — 3 : 0, 17 червня 1964 року; 75-та — у товариському матчі з командою Болгарії — 2 : 1, 8 жовтня 1967 року.

За всі роки у складі збірної виступали футболісти 22 клубів, найбільше з них представляли «Спартак» Москва — 33. В реєстрах збірної зафіксовано також виступи футболістів з львівських «Карпат»: шість — Е. Козинкевича (забив 1 гол), два виступи І. Кульчицького, один — Л. Броварського.

Рекордсменом щодо кількості виступів у національній збірній команді залишається Альберт Шестерньов — 91 матч.

Першість щодо кількості забитих м'ячів у виступах за збірну продовжує утримувати Валентин Іванов — 26. З футболістів, які грали в збірній минулого року, найкращі показники у А. Банішевського — 19 голів, А. Бишовця — 15, В. Колотова — 14.

Як уже згадувалося вище, за двадцять років збірна СРСР здобула 109 перемог. Наводимо дані, що показують, під керівництвом якого тренера збірна здобула скільки перемог. Найбільше — коли тренером був Г. Качалін — 53 перемоги. Під керівництвом М. Морозова — 15, М. Якушина — 15, О. Пономарьова — 9, В. Ніколаєва — 8, К. Бєскова — 4, М. Глазкова — 2, Б. Аркадьєва — 1, Г. Глазкова — 1, В. Соколова — 1 перемога.

У сезоні 1972 року збірна СРСР провела 22 матчі (як ніколи багато!) із збірними інших країн. Це були зустрічі:

чемпіонату Європи — 4: Югославія — 0 : 0, 3 : 0, Угорщина — 1 : 0, ФРН — 0 : 3;

Олімпійського турніру — 7: Бірма — 1 : 0, Судан — 2 : 1, Мексіка — 4 : 1, Марокко — 3 : 0, Данія — 4 : 0, Польща — 1 : 2, НДР — 2 : 2;

відбіркові до чемпіонату світу — 2: Франція — 0 : 1, Ірландія — 2 : 1;

за Кубок Незалежності — 3: Уругвай — 1 : 0; Аргентіна — 0 : 1, Португалія — 0 : 1;

товариські — 6: Перу — 2 : 0, ФРН — 1 : 4, Болгарія — 1 : 1, 1 : 0, Фінляндія — 1 : 1, Швеція — 4 : 4.

Таким чином, збірна СРСР здобула 11 перемог, зіграла внічию 5 матчів, програла — 6. Різниця забитих і пропущених м'ячів — 34 : 23.

У минулому році 52 гравці з 12 клубів одягали червону футболку з надписом «СССР». Найбільше матчів зіграли: М. Хурцілава — 17, Р. Дзодзуашвілі, В. Капличний, В. Колотов — по 16, Є. Рудаков — 15. Чемпіон країни «Зоря» делегувала до збірної 14 гравців, «Динамо» Київ — 10, «Динамо» Москва — 8, «Динамо» Тбілісі — 5, ЦСКА — 4, «Арарат» і «Спартак» Москва — по 3, «Карпати», «Шахтар» Донецьк, «Нефтчі», «Торпедо» Москва, СКА Ростов — по 1.

Голи в збірній забивали: О. Блохін — 8, В. Колотов — 7, В. Семенов — 4, А. Коньков, Ю. Єлісєєв, А. Банішевський — по 2, А. Андріасян, О. Заназанян, Г. Єврюжихін, Е. Козинкевич, В. Онищенко, Й. Сабо, В. Федотов, М. Хурцілава, М. Мунтян — по 1.

МОЛОДІЖНИЙ ЧЕМПІОНАТ ЄВРОПИ

30 червня 1972 року завершився перший чемпіонат Європи серед молодіжних команд, в якому брали участь гравці віком до 23 років. Наша молодіжна збірна здобула срібні медалі, поступившись у фінальних зустрічах молодим футболістам Чехословаччини.

У цьому турнірі виступили команди 23 країн. На шляху до фіналу молодіжна збірна СРСР провела із своїми ровесниками вісім зустрічей: з Іспанією — 2 : 1, 1 : 1, з ФРН — 3 : 1, 0 : 0; у півфіналі з Болгарією — 4 : 0, 3 : 3, у фінальних поєдинках з Чехословаччиною — 2 : 2, 1 : 3. Здобуто три перемоги, чотири матчі завершилися внічию, і тільки один матч, проте вирішальний, закінчився поразкою наших футболістів.

Слід відзначити, що своє поле мало неабияке значення для молодих футболістів — всі перемоги здобуто вдома, а в гостях три зустрічі закінчилися внічию і одна — поразкою. Забито 16 голів, пропущено 11. О. Блохін забив 4 голи, В. Гуцаєв — 3, А. Якубик — 2, Є. Александров, В. Звягінцев, М. Гершкович, Х. Міріков, В. Онищенко, Г. Нодія, О Піскарьов — по одному.

За збірну виступало 32 футболісти з 16 клубів, в тому числі Г. Лихачов та Р. Поточняк з «Карпат». Останній брав участь у більшості матчів і нагороджений срібною медаллю.

У фінальних поєдинках з чехословаками честь радянської збірної захищали (враховуючи і заміни): Олійник («Спартак» Орджонікідзе), Серостанов (СКА Ростов), Поточняк («Карпати»), Голубєв («Зеніт»), Звягінцев (ЦСКА). Буряк («Чорноморець»), Якубик і Маховиков (обидва з «Динамо» Москва), Гуцаєв і Г. Нодія (обидва з «Динамо» Тбілісі), Блохін («Динамо» Київ), Дорофєєв (ЦСКА). Старший тренер — Б. Набоков.

Молодіжні чемпіонати Європи надалі проводитимуться кожні два роки (фінал другого чемпіонату буде

зіграно у 1974 році) і вони, безперечно, виявлять чимало здібних молодих футболістів. Із складу молодіжної збірної першого скликання вийшли, наприклад, О. Долматов, О. Блохін, А. Байдачний, В. Гуцаєв, В. Матвієнко, В. Онищенко, які вже виступали і за національну збірну країни.

Через три місяці після завершення фінальних матчів першого чемпіонату Європи радянська збірна розпочала рахунок своїх перемог вже у другому чемпіонаті континенту для молодіжних команд. Жереб визначив нашим футболістам в суперники молодіжні збірні Франції та Фінляндії. Дві зустрічі з партнерами у підгрупі вже відбулися: 13 жовтня минулого року у Москві з Францією — 3 : 1 та 18 жовтня в Ленінграді з Фінляндією — 4 : 0.

Перші зустрічі пройшли при явній перевазі радянських футболістів, про що говорять і результати поєдинків. Матчі-відповіді відбудуться цієї весни, і, напевно, вимагатимуть більших зусиль, особливо в зустрічі з французькою командою, в складі якої чимало гравців з професійних клубів «Нант», «Ніцца», «Марсель», «Сент-Етьєнн».

Тренерам молодіжної збірної доведеться добре попрацювати над тим, щоб підготувати колектив до майбутніх матчів, адже склад збірної зазнає певних змін через віковий ценз. Разом з тим в полі зору тренерів з'явиться ряд здібних молодих футболістів.

У матчах з командами Франції й Фінляндії за радянську збірну виступали· Гогія («Динамо» Тбілісі), Александров (СКА Ростов), Звягінцев (ЦСКА), Голубєв («Зеніт»), Бутурлакін («Торпедо» Москва), Байшаков («Кайрат»), Антонов (СКА Ростов), Буряк («Чорноморець»), Гуцаєв, Г. Нодія, Кіпіані (усі з «Динамо» Тбілісі), Якубик, Маховиков (обидва з «Динамо» Москва), Дорофєєв (ЦСКА), Чесноков («Локомотив» Москва).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТУРНІРИ

З кожним роком зростає популярність розиграшів міжнародних європейських призів: Кубок чемпіонів, Кубок володарів кубків, Кубок УЕФА. У розиграші 1972—1973 років вперше взяли участь аж чотири радянські команди. Це — чемпіон країни 1971 року «Динамо» (Київ), володар Кубка СРСР «Спартак» (Москва), срібний та бронзовий призери сезону 1971 року «Арарат» (Єреван) і «Динамо» (Тбілісі). Кияни і москвичі успішно подолали перші перешкоди й продовжують виступи у цих змаганнях.

Першим суперником київського «Динамо» був не дуже сильний австрійський чемпіон «Сваровскі-Ваккер» з Інсбруку, і кияни перемогли без особливих труднощів — 1 : 0 і 2 : 0. Вже наступне жеребкування визначило їм за партнера добре відомого нашим болільникам чемпіона Польщі — «Гурнік» Забже. П'ять років тому гірники вивели динамівців з розиграшу Кубка. Тепер киянам надавалася можливість взяти реванш. Футболісти Києва вдало скористалися з нагоди і, перемігши у себе вдома з рахунком 2 : 0 та поступившись на чужому полі — 1 : 2, вийшли до наступної фази турніру чемпіонів. Кияни стали першою радянською командою, що виступатиме у чвертьфіналі Кубка чемпіонів. Високої оцінки вони заслуговують за ігрову мужність. Усі польські спортивні газети в звітах про зустрічі «Динамо» — «Гурнік» зійшлися на тому, що загальну перемогу здобула справді сильніша команда. А тренер забжанців Я. Ковальський побажав динамівцям успішних виступів і в наступних випробуваннях.

У розиграші Кубка володарів кубків московський «Спартак» мав суперниками голландський клуб АДО Гаага (1 : 0 та 0 : 0), а потім сильний іспанський клуб «Атлетіко» з Мадріда. Незважаючи на поразку вдо-

ма — 1 : 2, «Спартак» продовжить змагання, оскільки у Мадріді досяг перемоги — 4 : 3, що при рівному співвідношенні очок і м'ячів — 5 : 5 дало перевагу москвичам, оскільки вони забили на чужому полі більше голів.

Гра «Спартака» в Іспанії є гідним прикладом іншим нашим клубним колективам. Команда відмовилася від неписаної традиції європейських кубків — у гостях дбати про нічию — і заслужено перемогла в матчі, хоч іспанські футбольні оглядачі гучно заявляли перед початком гри, що московський «Спартак» буде переможений футболістами «Атлетіко» з різницею щонайменше у два м'ячі.

А от у Москві «Спартак» зіграв значно гірше. Що сталося з його гравцями, важко сказати. Виручив спартаківців влучний удар ветерана команди Хусаїнова, який і вивів «Спартак» у чвертьфінал цього турніру.

Володаря Кубка кубків з попереднього розиграшу клуб «Глазго Рейнджерс» (Шотландія) не допущено до нового турніру через безчинства, що влаштували болільники цього клубу під час фінального матчу «Динамо» (Москва) — «Глазго Рейнджерс» в Барселоні.

До речі, московське «Динамо» виявилося першою радянською футбольною командою, яка виступала у фіналі розиграшу європейського Кубка. Шкода, що команда у фінальному матчі проти «Глазго Рейнджерс» поступилася супернику — 2 : 3. Проте досягнення московського «Динамо» у цих кубкових матчах значне, бо ще жодній радянській команді не вдавалося потрапити до числа «верхівки» клубної футбольної Європи.

Турнір УЕФА розпочали 64 команди і серед них єреванський «Арарат» та «Динамо» (Тбілісі). Тбілісці вибули після першого ж туру, зазнавши невдачі у матчах з голландським «Твенте» — 3 : 2 та 0 : 2. «Арарат» виступив значно краще, спіткнувшись лише в третьому двобої із західнонімецьким «Кайзерслаутерном». До цього єреванці йшли без поразки, перемігши клуб

ЕПА з Кіпру (1 : 0 та 1 : 0) і «Грасхопперс» Цюріх (Швейцарія) — 3 : 1 та 4 : 2. Два матчі з німцями не принесли успіху жодній з команд — 2 : 0 та 0 : 2. Навіть додатковий час не виявив переможця, і тільки серія одинадцятиметрових (5 : 4) вирішила долю суперників — переміг «Кайзерслаутерн».

У березні (7 і 21) розпочнуться чвертьфінальні поєдинки в усіх трьох європейських турнірах. Ось які клуби увійшли до числа претендентів на призи.

Кубок чемпіонів європейських країн

«Спартак» Трнава (Чехословаччина) — **«Дербі Каунті»** (Англія), **«Уйпешт Дожа»** Будапешт (Угорщина) — **«Ювентус»** Турін (Італія), **«Аякс»** Амстердам (Голландія) — **«Баварія»** Мюнхен (ФРН), **«Динамо»** Київ — **«Реал»** Мадрід (Іспанія).

Кубок володарів кубків європейських країн

«Рапід» Бухарест (Румунія) — **«Лідс»** (Англія), **«Хайдук»** Спліт (Югославія) — **«Хіберніан»** Единбург (Шотландія), **«Шальке-04»** (ФРН) — **«Спарта»** Прага (Чехословаччина), **«Мілан»** (Італія)—**«Спартак»** Москва.

Кубок УЕФА

«Кайзерслаутерн» — **«Боруссія»** Менхенгладбах (ФРН), **«Динамо»** Дрезден (НДР) — **«Ліверпуль»** (Англія), **«Вітторія»** Сетубал (Португалія) — **«Тотенхем»** (Англія), **«Твенте»** (Голландія) — **ОФК** Белград (Югославія).

ФУТБОЛ НА ОЛІМПІАДІ

У фінальному турнірі XX Олімпійських ігор після довгої перерви взяла участь радянська збірна. Впевнено домігшись перемоги у своїй групі над командами Бірми — 1 : 0, Судану — 2 : 1 та Мексіки — 4 : 1, наші футболісти потрапили до півфінального квартету, де зустрілись із збірними Марокко — 3 : 0, Польщі — 1 : 2, Данії — 4 : 0. Після поразки у грі з польськими футболістами радянська збірна взяла участь у матчі тільки за третє місце з командою НДР. Основний та додатковий час не принесли успіху жодному із суперників — 2 : 2. Згідно положення бронзові медалі були вручені обом командам.

Фінальний матч відбувся в день закриття XX Олімпіади і закінчився дещо несподіваною перемогою добре підготовленої збірної Польщі над визнаним фаворитом змагань — командою Угорщини — 2 : 1. Польська команда, в складі якої виступали добре відомі нашим болільникам футболісти Любанський, Костка, Шолтисік, Анчок заслужено здобула золоті медалі, пройшовши олімпійський турнір без поразки: 6 перемог, 1 нічия, співвідношення м'ячів — 21 : 4. Кращим снайпером турніру став польський гравець Казімєж Дейна — 9 голів.

ЧЕМПІОНАТ СВІТУ

1974. ФРН

Фінал чемпіонату світу 1974 року вперше відбудеться за новою схемою, яка дозволить підтримувати інтерес до ігор аж до кінця розиграшу.

Для проведення фінальних ігор визначено 10 міст ФРН із загальною кількістю місць на стадіонах більш як на 600 тисяч глядачів. Затверджено календар фінального турніру. Він пройде по круговій системі у два етапи. Спочатку, поділені жеребкуванням (1. I. 1974) на чотири групи, 16 збірних проведуть відбіркові матчі — з 13 по 23 червня. По два переможці з кожної групи одержать право виступати у другому етапі фінальних змагань. Виявлені вісім команд знову будуть розділені на квартети, зустрічі серед яких пройдуть теж по круговій системі — з 26 червня по 3 липня.

Два кращі колективи з цих груп 7 липня на Олімпійському стадіоні у Мюнхені розіграють золоті медалі чемпіонів світу 1974 року та новий приз для кращої команди — Кубок світу ФІФА.

6 липня у Мюнхені буде проведена гра за третє місце. До речі, вперше на чемпіонаті світу в 1974 році офіційно будуть розігруватися чотири комплекти медалей. Чемпіони одержать золоті, команда, яка займе друге місце — срібні позолочені, за третє місце будуть вручені срібні медалі, а за четверте — бронзові.

До фінальних змагань світового футбольного чемпіонату ще півтора року. Без відбіркових ігор у фіналі гратимуть чемпіон світу — збірна Бразілії та організатори турніру — футболісти ФРН. Їм уже визначені номери у відбірковому турнірі (першому етапі фінальних ігор). Збірна ФРН одержала № 1, а збірна Бразілії — № 6. Бразільці відкриють чемпіонат 13 червня грою з невідомим ще суперником у підгрупі.

На інші 14 вакансій претендує 95 національних збірних. Точніше, претендували, бо вже сьогодні ряд команд

втратили шанси вдало пройти через випробування групових турнірів. Всі відбіркові матчі мають закінчитися до 1 січня 1974 року. На цей день ФІФА запланувала у Франкфурті-на-Майні жеребкування 16 учасникам фінальних ігор. Пропонуємо читачам довідку про хід відбіркових ігор світового чемпіонату.

ЄВРОПА

Перша група

Мальта — Угорщина — 0 : 2, Австрія — Мальта — 4 : 0, Угорщина — Мальта — 4 : 0, Швеція — Угорщина — 0 : 0, Австрія — Швеція — 2 : 0, Швеція — Мальта — 7 : 0, Австрія — Угорщина — 2 : 2, Мальта — Австрія — 0 : 2.

Не виключено, що перепустку у фінал здобуде переможець другої зустрічі австрійців і угорців. У групі залишилось зіграти матчі: 29. IV. 1973 р. Угорщина — Австрія, 24. V. 1973 р. Швеція — Австрія, 13. VI. 1973 р. Угорщина — Швеція, 11. XI. 1973 р. Мальта — Швеція.

Друга група

Люксембург — Італія — 0 : 4, Швейцарія — Італія — 0 : 0, Люксембург — Туреччина — 2 : 0, Туреччина — Люксембург — 3 : 0, Італія — Туреччина — 0 : 0.

Найкращі шанси на перемогу зберігають віце-чемпіони світу — італійці У цій групі у 1973 році відбудуться матчі: 25. II. Туреччина — Італія 0:1, 31. III. Італія — Люксембург, 15. IV. Люксембург — Швейцарія, 9. V. Швейцарія — Туреччина, 26. IX. Швейцарія — Люксембург, 20. X. Італія — Швейцарія, 18. XI. Туреччина— Швейцарія.

Третя група

Бельгія — Ісландія — 4 : 0, Ісландія — Бельгія — 0 : 4, Норвегія — Ісландія — 4 : 1, Норвегія — Бельгія — 0 : 2, Голландія — Норвегія — 9 : 0, Бельгія — Голландія — 0 : 0.

Все залежатиме від гри між командами Голландії і Бельгії. Шанси голландців кращі, бо вони виступатимуть вдома. 1973 рік: 2. VIII. Ісландія — Норвегія, 22. VIII. Голландія — Ісландія, 29. VIII. Ісландія — Голландія, 12. IX. Норвегія — Голландія, 31. X. Бельгія — Норвегія, 18. XI. Голландія — Бельгія.

Четверта група

Фінляндія — Албанія — 1 : 0, Фінляндія — Румунія — 1 : 1, НДР — Фінляндія — 5 : 0, Румунія — Албанія — 2 : 0.

Головні матчі у цій групі попереду. 1973 рік: 8. IV. НДР — Албанія, 6. V. Албанія — Румунія, 27. V. Румунія — НДР, 4. VI. Фінляндія — НДР, 26. IX. НДР — Фінляндія, 10. X. Албанія — Фінляндія, 14. X. Румунія — Фінляндія, 3. XI. Албанія — НДР.

П'ята група

У цій групі зіграно лише два матчі: Уельс — Англія — 0 : 1, Англія — Уельс — 1 : 1. Календар ігор у 1973 році такий: 28. III. Уельс — Польща, 6. VI. Польща — Англія, 26. IX. Польща — Уельс, 17. X. Англія — Польща.

Шоста група

Португалія — Кіпр — 4 : 0, Кіпр — Португалія — 0 : 1, Болгарія — Північна Ірландія — 3 : 0, Кіпр—Болгарія — 0 : 4, Кіпр — Північна Ірландія — 1 : 0.

Доля путівки вирішиться, очевидно, в матчах болгарської і португальської команд. 1973 рік: 28. III. Північна Ірландія — Португалія, 2. V. Болгарія — Португалія, 9. V. Північна Ірландія — Кіпр, 26. IX. Північна Ірландія — Болгарія, 13. X. Португалія — Болгарія, 14. X. Португалія — Північна Ірландія, 18. XI. Болгарія — Кіпр.

Сьома група

Іспанія — Югославія — 2 : 2, Югославія — Греція — 1 : 0, Греція — Іспанія — 2 : 3.

В цій групі жодна з команд не втратила шансів на путівку до фіналу. 1973 рік: 21. II. Іспанія — Греція 3:1, 21. X. Югославія — Іспанія, 19. XII. Греція — Югославія.

Восьма група

Данія — Шотландія — 1 : 4, Шотландія — Данія — 2 : 0.

Лідерство захопили шотландці. Однак третя з цієї групи — команда ЧССР — ще не починала ігор. У 1973 році відбудуться матчі: 2. V. Данія — ЧССР, 6. VI. ЧССР — Данія, 26. IX. Шотландія — ЧССР, 17. X. ЧССР — Шотландія.

Дев'ята група

Франція — СРСР — 1 : 0, Ірландія — СРСР — 1 : 2, Ірландія — Франція — 2 : 1.

Збірна СРСР заключні матчі проведе вдома, де ще жодного разу вона не зводила офіційні ігри навіть внічию, тому й зберігає шанси на успіх.

У 1973 році зустрінуться: 13. V. СРСР — Ірландія, 19. V. Франція — Ірландія, 26. V. СРСР — Франція. Переможця групи чекатимуть ще два поєдинки з найсильнішою командою третьої південноамериканської групи. Дати їх проведення будуть встановлені пізніше.

ПІВДЕННА АМЕРИКА

Команди Південної Америки ще не починали відбіркових ігор. Тому ми можемо тільки навести календарі матчів.

Перша група

1973 рік: 21. IV. Колумбія — Еквадор, 24. VI. Колумбія — Уругвай, 28. VI. Еквадор — Колумбія, 1. VII. Еквадор — Уругвай, 5. VII. Уругвай — Колумбія, 8. VII. Уругвай — Еквадор.

Друга група

1973 рік: 2. IX. Болівія — Парагвай, 9. IX. Аргентіна — Болівія, 16. IX. Парагвай — Аргентіна, 23. IX. Болівія — Аргентіна, 30. IX. Парагвай — Болівія, 7. X. Аргентіна — Парагвай.

Третя група

1973 рік: 31. III. Венесуела — Перу, 8. IV. Перу — Венесуела, 15. IV. Чілі — Венесуела, 24. IV. Венесуела — Чілі, 29. IV. Перу — Чілі, 13. IV. Чілі — Перу.

Отже, європейські і південноамериканські команди розігрують одинадцять путівок у фінал. А на інші три претендують збірні африканських і азіатських країн, Австралії, команди Північної і Центральної Америки.

ПІВНІЧНА І ЦЕНТРАЛЬНА АМЕРИКА

Перша група: Канада — США — 3 : 2, Канада — Мексіка — 0 : 1, США — Канада — 2 : 2, Мексіка — США — 3 : 1, Мексіка — Канада — 2 : 1, США — Мексіка — 1 : 2.

Перше місце в цій групі зайняли мексіканці.

Друга група: Гватемала — Сальвадор — 1 : 0, 1 : 0.

Третя група: Гондурас і Коста-Ріка — 2 : 1, 3 : 3. Переможець — Гондурас.

Четверта група: Вест-Індія та Ямайка. Збірна Ямайки відмовилася від зустрічей.

Переможцем стала команда Вест-Індії.

П'ята група: Гаїті — Пуерто-Ріко — 7 : 0, Пуерто-Ріко — Гаїті — 1 : 5. Переможець — збірна Гаїті.

Шоста група: Сурінам — Трінідад — 1 : 2, Трінідад — Сурінам — 1 : 1. Переможець — Трінідад.

Переможці шести груп у кваліфікаційному турнірі розіграють одну путівку за вихід у фінал світового чемпіонату.

АФРИКА

Перша група: Марокко — Сенегал — 0 : 0, Сенегал — Марокко — 1 : 2. Переможець — Марокко.

Друга група: Алжір — Гвінея — 1 : 0, Гвінея — Алжір — 5 : 1. Переможець — Гвінея.

Третя група: АРЄ — Туніс — 2 : 1, Туніс — АРЄ — 2 : 0. Переможець — Туніс.

Четверта група: Сьєрра — Леоне — Берег Слонової Кості — 0 : 1. Берег Слонової Кості — Сьєрра — Леоне — 2 : 0. Переможець — Берег Слонової Кості.

П'ята група: Кенія — Судан — 2 : 0, Судан — Кенія — 2 : 1. Переможець — Кенія.

Шоста група: Маврікій — Малагасійська Республіка. Переможець — Маврікій, поскільки їх суперники від матчів відмовилися.

Сьома група: Танзанія — Ефіопія — 1 : 1, додатковий матч — 0 : 0. Ефіопія — Танзанія — 3 : 0.

Восьма група: Лесото — Замбія — 0 : 0, Замбія — Лесото — 6 : 1. Переможець — Замбія.

Дев'ята група: Нігерія — Конго — 2 : 1, Конго — Нігерія — 1 : 1. Переможець — Нігерія.

Десята група: Гана—Дагомея — 5 : 1, Дагомея — Гана — 5 : 2. Переможець — Гана.

Одинадцята група: Того — Заїр — 0 : 0, Заїр — Того — 4 : 0. Переможець — Заїр.

Дванадцята група: Камерун — Габон. Від ігор футболісти Габону відмовилися, тому команда Камеруна виходить до наступного етапу змагань.

Надалі ігри проходитимуть так: футболісти Марокко зустрінуться з гвінейцями, Тунісу — з футболістами Берега Слонової Кості, команда Кенії зі збірною Маврікія, футболісти Ефіопії — з замбійцями, Нігерія з Ганою, Заїр з Камеруном. Переможці створять наступні три пари. Потім три найсильніші команди Африки

розіграють у серпні путівку на фінал світового чемпіонату.

Кенійці вже зіграли — 3 : 1 та 2 : 2 свої матчі з командою Маврікія і вийшли у наступний етап змагань.

АЗІЯ І АВСТРАЛІЯ

Команди — представники цих двох континентів, що подали заявки на чемпіонат, розділені на дві групи.

У другій половині травня 1973 року в Сеулі відбудеться турнір восьми команд: Філіппін, Гонконгу, Ізраїлю, Японії, Південної Кореї, Малайзії, Сіаму і Південного В'єтнаму. Вони визначать переможця першої групи.

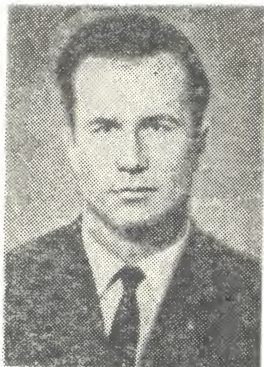
Друга група розподілена на підгрупи «А» та «Б». До підгрупи «А» увійшли Нова Зеландія, Австралія, Ірак, Індонезія. Кожна з цих команд проведе з суперником по два матчі. Ці ігри відбудуться в Австралії з 4 по 24 березня 1973 року. До складу підгрупи «Б» входять збірні Ірану, Індії, Кувейту і Сірії. Вони проведуть турніри в Ірані в першій половині травня. Переможці підгруп розіграють між собою право на зустріч з найсильнішою командою першої групи. Переможці першої і другої груп зустрінуться у матчі за путівку до фіналу.

ВІЗИТНІ КАРТКИ «КАРПАТ»

БУБУКІН Валентин Борисович, старший тренер.
1933 р. н., заслужений майстер спорту. Ветеран радянського футбола. 12 років виступав у клубах вищої ліги. 11 матчів провів у складі збірної СРСР, чемпіон Європи 1960 р.
В «Карпатах» — з липня 1972 р.

ПЄСТОВ Євген Володимирович, начальник команди.
1925 р. н., майстер спорту. Ветеран радянського футбола. 10 років виступав в донецькому «Шахтарі» та ленінградських клубах «Динамо» і «Трудові резерви». Працював старшим тренером ленінградської ФШМ, тренером ворошиловградської команди «Зоря», а останнім часом — начальником команди «Авангард» (Ровно). Закінчив Ворошиловградський педінститут. В «Карпатах» — перший сезон.

СУСЛА Юрій Федорович, тренер.

1934 р. н. Майстер спорту. Вихованець закарпатського футбола. Грав воротарем в ужгородській «Верховині», львівському СКА, ЦСКА. В «Карпати» запрошений у 1963 р. На посаді тренера — з 1967 р. Закінчив Львівський інститут фізкультури.

ПОЛОСІН Анатолій Федорович, тренер.

1935 р. н. Виступи у командах майстрів розпочав у карагандинському «Шахтарі», а згодом працював тренером цієї команди. В «Карпатах» — третій сезон. Закінчив Центральний інститут фізкультури у Москві.

КАРТИШ Анатолій Петрович, лікар.
1941 р. н., закінчив Львівський медичний інститут. В «Карпатах» працює 7 років.

ІЛЬЧЕНКО Володимир Іванович, адміністратор.
1933 р. н., закінчив Львівський інститут фізкультури. В «Карпатах» працює 6 років.

Вони вийдуть на поле у складі «Карпат»

Вайда Габор, 1944 р. н. Воротар. Зріст 183 см, вага 80 кг. Вихованець закарпатського футбола. В команді з 1970 року, запрошений з ленінградського «Зеніту». Провів у складі «Карпат» 74 матчі. Надійний, розсудливий, із значним досвідом відповідальних зустрічей. Закінчив Ленінградську лісоінженерну академію ім. С. М. Кірова. Член ВЛКСМ.

Майстер спорту. Виступав у збірній клубів СРСР.

Сивак Олександр, 1949 р. н. Воротар. Зріст 179 см, вага 75 кг. Вихованець львівського футбола. Грав у «Карпатах», у тернопільському «Авангарді», у команді м. Луцька. Після демобілізації повернувся в «Карпати». Сміливий, стрибучий, з хорошою реакцією. Входив до складу збірної юнацької СРСР. Член ВЛКСМ. В команді майстрів вищої ліги — перший сезон.

Швойницький Олександр, 1948 р. н. Ворогар. Зріст 173 см, вага 75 кг. Вихованець львівського футбола. У команді з 1970 р., запрошений із львівського СКА. Провів в основному складі «Карпат» 22 матчі. Фізично міцний, стрибучий, з відмінною реакцією. Член ВЛКСМ. Студент Львівського інституту фізкультури.

Герег Іван, 1944 р. н. Захисник. Зріст 173 см, вага 73 кг. Вихованець закарпатського футбола. В команді з 1968 р., запрошений з хмельницького «Динамо». Зіграв у складі «Карпат» 161 гру. Фізично міцний, сміливий та чіпкий у грі, технічний, любить підключатися до атаки. Студент Львівського інституту фізкультури. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив до числа 33-х кращих гравців України.

Поточняк Ростислав, 1948 р. н. Захисник. Зріст 180 см, вага 77 кг. Вихованець львівського футбола. В «Карпатах» з 1966 р. Провів 216 матчів, забив 5 м'ячів. Тактично грамотний, технічний, з тонким позиційним чуттям. Грав у півзахисті, нападі, а тепер є одним з кращих стоперів країни. Студент Львівського політехнічного інституту. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входить до числа 33-х кращих гравців України, виступав у складі збірної УРСР, збірної олімпійської команди СРСР. У складі збірної СРСР був срібним призером чемпіонату Європи серед молодіжних команд (1972 р.).

Сиров Валерій, 1946 р. н Захисник. Зріст 176 см, вага 78 кг. Вихованець ленінградського «Зеніту». В команді з 1968 р. Провів у складі «Карпат» 154 матчі. Фізично міцний, швидкий, витривалий, самовідданий гравець. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив до збірної республіки 2-ї групи класу «А».

Риф'як Роман, 1953 р. н. Захисник. Зріст 173 см, вага 73 кг. Вихованець групи підготовки. В команді майстрів третій сезон. Витривалий, фізично міцний гравець. Виступав у складі збірної юнацької команди УРСР. Студент Львівського інституту фізкультури.

Лялік Мирослав, 1952 р. н. Захисник. Зріст 175 см, вага 76 кг. Вихованець групи підготовки. В команді майстрів третій сезон. Витривалий, швидкий, рішучий гравець. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ.

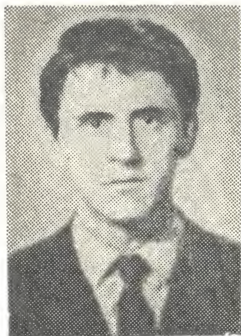

Чорба Федір, 1946 р. н. Захисник. Зріст 178 см, вага 75 кг. Вихованець закарпатського футбола. Грав у чернівецькій «Буковині», запорізькому «Металургу». Витривалий, з хорошими бійцівськими якостями, полюбляє атакувати, добре виконує функції півзахисника. Майстер спорту. Член ВЛКСМ, студент торговельно-економічного інституту. В «Карпатах» — перший сезон.

Журавський Роман, 1948 р. н. Півзахисник. Зріст 183 см, вага 84 кг. Вихованець львівського футбола. Грав у львівському СКА, житомирському «Автомобілісті», а сезон 1971 року провів у київському «Динамо», де здобув золоту медаль чемпіона СРСР. В «Карпатах» — другий сезон, провів 16 ігор, забив один гол.

Фізично міцний, однаково добре грає на позиції захисника і півзахисника, володіє сильним ударом по воротах. Майстер спорту. Входив до складу збірної команди України.

Броварський Лев, 1948 р. н. Півзахисник. Зріст 176 см, вага 73 кг. Уродженець м. Дрогобича. Там починав грати у футбол в команді «Нафтовик». В «Карпатах» з 1968 р., провів 159 зустрічей, забив 19 голів. Технічний, тактично грамотний, витривалий і самовідданий, з сильним ударом. Закінчив Львівський інститут фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. В сезоні 1971 р. виступав у складі збірної СРСР, у складі збірної молодіжної СРСР. Входить до числа 33-х кращих гравців України. Комсорг команди.

Крупей Степан, 1951 р. н. Півзахисник. Зріст 181 см, вага 78 кг Вихованець групи підготовки. В команді майстрів третій сезон. Технічний, перспективний гравець з широким діапазоном дій, націлений на удар. Студент Львівського університету. Член ВЛКСМ.

Кікоть Ярослав, 1949 р. н. Півзахисник, зріст 179 см, вага 76 кг. Вихованець львівського футбола. Грав у дублюючому складі львівських «Карпат», у ждановському «Азовці», донецькому «Шахтарі» (1970—1971 рр.). У минулому році запрошений до складу «Карпат». Фізично міцний, енергійний гравець, з великим діапазоном дій, з сильним ударом. Провів у «Карпатах» 15 ігор. Виступав у складі збірної молодіжної команди СРСР. Член ВЛКСМ.

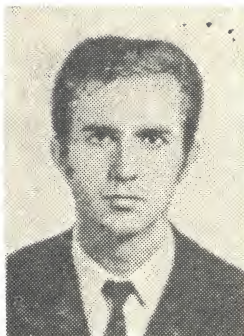
Ваньков Володимир, 1952 р. н. Півзахисник. Зріст 175 см, вага 72 кг. Вихованець команди «Металург» з м. Липецька В «Карпатах» третій сезон Технічний, розсудливий гравець із задатками диспетчера. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ.

Покора Роман, 1948 р. н. Півзахисник. Зріст 173 см, вага 72 кг Вихованець львівського футбола У «Карпатах» з 1966 р., провів 148 зустрічей, забив 11 голів. Фізично міцний, технічний, з сильним ударом, любить силову гру Студент Львівського політехнічного інституту. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Входив до складу молодіжної збірної команди УРСР.

Савка Остап, 1947 р. н. Півзахисник. Зріст 178 см, вага 76 кг. Уродженець м. Дрогобича, там починав грати у футбол в команді «Нафтовик». Сезони 1968—69 рр. грав у донецькому «Шахтарі». В «Карпатах» з 1970 р., провів 94 матчі, забив 8 голів. Витривалий, наполегливий, уміло поєднує захисні та атакуючі функції, виконує великий обсяг роботи на полі. Студент Львівського політехнічного інституту Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Виступав у складі збірної УРСР.

Грещак Богдан, 1944 р. н. Нападаючий. Зріст 169 см, вага 68 кг. Уродженець м. Тернополя, вихованець тернопільського «Авангарду». Грав у львівському СКА, ЦСКА. В «Карпатах» з 1967 р., провів 169 матчів, забив 24 голи. Технічний, швидкий, самовідданий гравець з великим досвідом Студент Львівського інституту фізкультури. Майстер спорту. Чемпіон України 1965 р. Входив до складу збірної команди УРСР, олімпійської збірної, в число 33-х кращих гравців СРСР (за підсумками сезону 1971 р.), був кандидатом у збірну СРСР 1972 р.

Данилюк Володимир, 1947 р. н. Нападаючий. Зріст 175 см, вага 77 кг. Вихованець львівського футбола, грав у дрогобицькому «Нафтовику». У команді з 1966 р. Провів 139 зустрічей, забив 43 голи. Швидкий, фізично міцний. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив до молодіжної збірної УРСР і СРСР.

Лихачов Геннадій, 1946 р. н. Нападаючий. Зріст 168 см, вага 66 кг. Вихованець саратовського «Сокола». В «Карпатах» з 1967 р., провів 179 матчів, забив 38 м'ячів. Технічний, швидкий і витривалий гравець, з точним ударом і широким діапазоном дій, добре грає і в півзахисті. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р., входить до числа 33-х кращих футболістів України, виступав у складі олімпійської збірної СРСР, у складі збірної УРСР.

Шподарунок Роман, 1947 р. н. Нападаючий. Зріст 176 см, вага 73 кг, уродженець м. Бучача Тернопільської області. Там і починав грати у футбол в команді «Дружба». В 1971 р. був запрошений до харківського «Металіста». В «Карпатах» — другий сезон. Провів 14 ігор. Швидкий, рішучий гравець з прекрасним чуттям гольової ситуації. Був одним з кращих бомбардирів першої групи в 1971 р. (23 голи за сезон). Входив у число 33-х кращих гравців України.

Козинкевич Едуард, 1949 р. н. Нападаючий. Зріст 182 см, вага 76 кг. Вихованець львівського футбола. Грав у львівському СКА, в 1970—1971 рр.— у донецькому «Шахтарі». В «Карпатах» другий сезон, провів 24 гри, забив 5 м'ячів. Технічний, швидкий, результативний гравець. В чемпіонатах СРСР забив 22 м'ячі.

Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. За підсумками сезону 1970 та 1971 рр. входив до числа 33-х кращих футболістів СРСР і УРСР, гравець олімпійської збірної СРСР 1971 р. та збірної СРСР 1972 р. Учасник чемпіонату Європи 1972 р.

Михайлюк Євген, 1952 р. н. Нападаючий. Зріст 178 см, вага 79 кг. Вихованець групи підготовки. В команді майстрів третій сезон, провів в основному складі 2 гри. Витривалий, фізично міцний гравець. Виступав у складі юнацької збірної команди УРСР. Член ВЛКСМ. Студент Львівського інституту фізкультури.

Андрющенко Олександр, 1954 р. н. Півзахисник. Зріст 180 см, вага 76 кг. Вихованець спортшколи-інтернату м. Ворошиловграда. У минулому сезоні виступав в команді «Хімік» Сєвєродонецька, в складі молодіжної збірної ЦР «Авангард». Технічний, з добрим тактичним чуттям. Член ВЛКСМ.

Пєстов Володимир, 1953 р. н. Нападаючий. Зріст 172, вага 70 кг. Вихованець групи підготовки ворошиловградської «Зорі». Швидкий, з добре поставленим ударом, може виконувати функції півзахисника. Запрошений з ровенського «Авангарду». Член ВЛКСМ, студент Ворошиловградського педінституту.

ЗНАЙОМТЕСЬ, СУПЕРНИКИ «КАРПАТ»

I. **«ЗОРЯ» (Ворошиловград).** Чемпіон СРСР 1972 р. Одна з найкращих команд України. За останні десять років пройшла шлях від заводського клубу до однієї з провідних команд країни. Створена у 1938 р. ворошиловградська команда «Дзержинець» була чемпіоном України та дебютувала у другій групі першості СРСР. Тривалий час захищала честь спортивного товариства «Трудові резерви». В 1964 р. як команда спортивного клубу Ворошиловградського тепловозобудівного заводу імені Жовтневої революції (спортивне товариство «Авангард») прибрала назву «Зоря». Форма — білі футболки і труси. Матчі проводить на стадіоні «Авангард» (40 тис. місць).

Ворошиловградці неодноразово займали високі місця в республіканських змаганнях, у 1950 р. були срібними призерами, в 1962 р. здобули звання чемпіонів України, а в 1963 р. були включені до другої групи класу «А». У сезоні 1966 р. «Зоря» перемогла у турнірі другої групи та завоювала путівку до вищої ліги (команду тренував Є. І. Горянський). Вже через декілька років «Зоря» примусила заговорити про себе, зайнявши місце серед провідних клубів країни (1970 р.— п'яте місце, 1971 р.— четверте). Найбільшого успіху колектив досяг минулого сезону, коли здобув звання чемпіона СРСР, продемонструвавши сучасну, змістовну і цікаву гру.

У розиграшах Кубка СРСР «Зоря» поки що не домагалась вагомих успіхів. Чвертьфіналіст Кубка СРСР 1968 р. Найгірше місце у чемпіонатах країни — 16-те, 1967 р. У чемпіонатах країни команда провела 198 матчів

і здобула 195 очок — 62 перемоги, 71 нічия, 65 поразок, співвідношення м'ячів — 186 : 194. Найбільша перемога — 5 : 1 у матчі з донецьким «Шахтарем» у 1970 р. Найбільша поразка — 0 : 4 в зустрічі з ЦСКА 1968, 1970 рр., з «Чорноморцем» у 1968 р. Найбільшу кількість ігор чемпіонату за клуб провели О. Журавльов — 148, А. Шульженко — 137. Найбільше м'ячів забив В. Семенов — 23. В. Онищенко — найвлучніший снайпер сезону: 1972 р., забив 10 голів. «Зоря» володіла призами: «За справедливу гру» у 1967 р., «Великого рахунку» — 1972 р., «За кращу різницю м'ячів» — 1972 р., Федерації футбола — 1972 р., «Кубком прогресу» — 1972 р. У складі збірної СРСР виступало 14 футболістів. Зокрема, В. Семенов зіграв у складі збірної 11 матчів, забив 4 голи.

Минулорічному успіхові сприяло зростання майстерності обдарованої молоді, вихованої у місцевих командах. Гра «Зорі» відзначається динамічністю, широкою маневреністю. Команда раніше була однією з найменш результативних у вищій лізі. А в минулому сезоні футболісти «Зорі» провели у ворота суперників 52 м'ячі: В. Онищенко — 10, Ю. Єлісєєв — 9, В. Семенов — 7, В. Кузнецов — 7, А. Куксов —7. В. Старков — 3, О. Журавльов — 3, Ю. Васенін — 3, С. Кузнецов — 2. У свої ворота — М. Лохов («Зеніт») — 1. Дублери «Зорі» зайняли шосте місце.

Влітку 1972 р. «Зоря» виступала під прапором збірної СРСР у великому міжнародному турнірі в Бразилії. Українські футболісти перемогли збірну Уругваю — 1 : 0 (гол забив Онищенко) та зазнали мінімальних поразок — 0 : 1 з командами Аргентіни і Португалії.

У цьому сезоні «Зоря» візьме участь у розиграші Кубка європейських чемпіонів 1973—1974 рр.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — майстер спорту, засл. тренер УРСР **Валерій Завенович Галустов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — засл. тренер РРФСР, змс **Всеволод Костянтинович Блінков.**

ТРЕНЕР — мс, засл. тренер УРСР **Владислав Петрович Глухарєв.**

ВОРОТАРІ: мс **Олександр Ткаченко** (1947), мс **Михайло Форкаш** (1948).

ЗАХИСНИКИ: мс **Володимир Малигін** (1948), мс **Микола Пінчук** (1946), мс **Вячеслав Ізвєков** (1947), мс **Анатолій Шульженко** (1945), мс **Володимир Абрамов** (1949), мс **Олександр Журавльов** (1945), **Валерій Копій** (1949), **Валерій Колісниченко** (1951).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Анатолій Куксов** (1949), **Георгій Мусієнко** (1948), мс **Сергій Кузнецов** (1950), **Володимир Сидоренко** (1950), мс **Юрій Васенін** (1948), **Анатолій Павлов** (1954), **Віктор Стульчин** (1955).

НАПАДАЮЧІ: мс **Юрій Єлісєєв** (1949), мс **Віктор Кузнецов** (1949), мс **Володимир Старков** (1949), **Володимир Білоусов** (1948), мс **Володимир Онищенко** (1949), **Віктор Абрамов** (1953), **Олексій Сурменко** (1954).

II. **«ДИНАМО» (Київ).** Срібний призер першості 1972 р. Одна з найпопулярніших і найкращих команд країни, добре відома на європейській арені. Створена у 1927 р. Форма — блакитно-біла. Матчі проводить на Центральному стадіоні Києва (95 тис. місць). Одна з трьох учасниць усіх чемпіонатів СРСР вищої ліги.

Динамівці Києва — перший немосковський клуб, який завоював чемпіонське звання. Чемпіон СРСР 1961, 1966, 1967, 1968 і 1971 рр. Шість разів кияни здобували срібні медалі (1936 — весна, 1952, 1960, 1965, 1969, 1972 рр.), один раз бронзові — 1937 р. Найгірше місце — 13-е, 1950 р. Володар Кубка СРСР 1954, 1964, 1966 рр. У 1966 р. динамівці зробили дубль. Кияни тричі грали в фіналі Кубка СРСР і тричі ставали переможцями і володарями цього почесного призу.

У 34-х чемпіонатах СРСР команда зіграла 891 матч

і здобула 1039 очок: 384 перемоги, 271 нічия, 236 поразок, співвідношення м'ячів — 1377 : 1079 (+298). 1300-й гол забив А. Пузач у зустрічі з динамівцями Мінська (у першому колі чемпіонату країни 1971 р.— 1 : 0). Найбільша перемога — 7 : 0 з «Спартаком» Ленінграда, 1938 р. Найбільша поразка — 0 : 7 у зустрічі з «Динамо» М., 1940 р., ЦДКА, 1945 р. Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провели В. Турянчик — 308, В. Серебряніков — 299, В. Хмельницький — 289, В. Соснихін — 284. Найкращий бомбардир В. Каневський — 80 м'ячів. Найвлучнішими снайперами сезону були М. Гончаренко — 1938 р., А. Бишовець — 1966 р.— по 19 м'ячів

Кияни володіють багатьма призами: імені Г. І. Федотова — 1965, 1966, 1971, 1972 рр., для дублерів — 1949, 1963, 1965, 1966, 1968, 1972 рр., Федерації футбола — 1960, 1965—1969, 1971 рр., «Великого рахунку» — 1965, 1967, 1969, 1971 рр., «За справедливу гру» — 1959 р., журналу «Старт», «За кращу різницю м'ячів» — 1966, 1967, 1971 рр., «Агресивного гостя» — 1966, 1968, 1971 рр., «Честь прапора» — 1969, 1970, 1972 рр., журналу «Огонёк» — В. Банніков, 1964 р., Є Рудаков, 1969, 1971, 1972 рр., «За найкрасивіший гол» — О. Базилевич, 1964 р., А. Бишовець, 1967 р., «За волю до перемоги» — 1965, 1968 рр., «Кубок прогресу» — 1971 р., «Найкращому бомбардиру» — О. Блохін, 1972 р. та інші. Найкращими футболістами СРСР були визнані гравці «Динамо» Андрій Біба, 1966 р., Володимир Мунтян, 1969 р., Євген Рудаков, 1971 р.

Команда завжди славилася високотехнічними гравцями, багато з них неодноразово виступали за збірну СРСР (всього під прапори збірної закликалося 23 футболісти). Серед тих, хто виступає в сезоні 1973 р., В Мунтян провів у збірній 31 матч, забив 3 голи, Є. Рудаков — 33 матчі, В. Колотов — 25 матчів, 12 голів. В. Соснихін — 4 матчі, В. Матвієнко — 6 матчів, В. Трошкін — 6 матчів, О. Блохін — 9 матчів, забив 8 голів.

Київське «Динамо» — перша із радянських команд, що взяла участь в європейських клубних турнірах. В розиграші європейських кубків кияни зіграли 18 матчів. В цьому сезоні кияни продовжують виступати у розиграші Кубка європейських чемпіонів 1972—1973 рр.

Кияни забили у минулому сезоні найбільше (52) м'ячів: О. Блохін — 14, В. Колотов — 11, В. Мунтян — 9, А. Пузач — 5, В. Трошкін — 4, А. Бишовець — 4, В. Веремєєв — 2, С. Доценко — 1, О. Дамін — 1, В. Шевченко — 1.

Нерівна гра на початку минулорічного сезону завадила команді відстояти чемпіонський титул і лише фінішний ривок приніс динамівцям срібні нагороди.

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр СРСР і БРСР **Олександр Олександрович Севідов.**

ТРЕНЕРИ — змс **Андрій Андрійович Біба,** мс, зтр УРСР **Михайло Михайлович Коман.**

ВОРОТАРІ: змс **Євген Рудаков** (1942), **Валерій Самохін** (1948), **Михайло Москаленко** (1953).

ЗАХИСНИКИ: мс **Вадим Соснихін** (1942), мс **Олександр Дамін** (1952), мс **Віктор Матвієнко** (1948), мс **Стефан Решко** (1947), мс **Сергій Доценко** (1947), мс **Михайло Фоменко** (1948), **Валерій Зуєв** (1952), **Вячеслав Лящук** (1951).

ПІВЗАХИСНИКИ: **Віктор Кондратов** (1952), мсмк **Володимир Мунтян** (1946), мс **Володимир Трощкін** (1947), мс **Володимир Веремєєв** (1948), мсмк **Віктор Колотов** (1949), **Михайло Плоскина** (1954), **Юрій Ковальов** (1954), **Леонід Буряк** (1953), **Вячеслав Кочубинський** (1953), **Микола Пінчук** (1953).

НАПАДАЮЧІ: мсмк **Анатолій Бишовець** (1946), мсмк **Анатолій Пузач** (1941), мсмк **Вячеслав Семенов** (1947), мс **Олег Блохін** (1952), **Віталій Шевченко** (1951), **Володимир Лозинський** (1954), **Вячеслав Головін** (1953), **Ігор Іваненко** (1949).

III. **«ДИНАМО» (Тбілісі).** Бронзовий призер 1972 р. Краща команда Грузії. Належить до когорти лідерів радянського футбола. Заснована в 1925 р. Форма — блакитно-біла. Виступає на стадіоні «Динамо» (40 тис. місць) і «Локомотив» (45 тис. місць). У вищій лізі динамівці грають з осені 1936 р., здобували звання чемпіонів СРСР у 1964 р., срібними призерами були у 1939, 1940, 1951, 1953 рр.; бронзовими 10 разів — у 1936 (осінь), 1946, 1947, 1950, 1959, 1962, 1967, 1969, 1971, 1972 рр.

Тбілісці — фіналісти Кубка СРСР 1936, 1937, 1946, 1960 та 1970 рр., півфіналісти розиграшу 1938, 1939, 1948, 1965 рр. Найгірше місце в чемпіонатах — 9-е, (1955, 1958). В чемпіонатах країни «Динамо» провело 886 матчів і здобуло 1065 очок (409 перемог, 247 нічиїх, 230 поразок, співвідношення м'ячів — 1500 : 1092). 1500-й гол забив Гоча Гавашелі у грі з динамівцями Мінська наприкінці сезону 1972 р. Найбільша перемога — 9 : 2 («Локомотив» М., 1948 р.). Той же «Локомотив» завдав тбілісцям і найбільшої поразки — 9 : 2 (1956 р.). Найбільше матчів зіграли за клуб у чемпіонатах СРСР С. Метревелі (376), А. Гогоберідзе (341) Останній — найкращий бомбардир клубу (127 м'ячів) і найвлучніший снайпер сезону 1950 р. (25 м'ячів). З тих, хто гратиме у цьому сезоні, найбільше матчів провів Г. Петріашвілі — 274, а забив голів Г. Нодія — 70.

Тбілісці завоювали призи: «Пролісок» (1969 р.), імені Г. І. Федотова (1959, 1960 рр.), для дублерів (1964 р.), Федерації футбола (1964 р.), «Великого рахунку» (1961 р.), газети «Труд» (З. Калоєв — 1960, 1961 рр., І. Датунашвілі — 1966 р.; Г. Гавашелі — 1968 р., Г. Нодія — 1970 р.), журналу «Огонёк» (С. Котрікадзе — 1962 р.).

Команда тбілісців завжди славилася великим добором класних гравців. У минулому сезоні в команді заявила про себе на повний голос група молодих здібних футболістів, кандидатів в збірну, здатних підтримати

славні традиції клубу: Д. Гогія, В. Гуцаєв, М. Мачаїдзе, Д. Кіпіані та інші. Нерівна гра на протязі сезону завадила команді посісти місце вище, ніж третє. Динамівці забили 41 м'яч: Г. Нодія — 8, Д. Кіпіані — 7, Г. Гавашелі — 6, В. Гуцаєв — 5, Г. Петріашвілі — 4, Р. Дзодзуашвілі — 2, К. Асатіані — 2, М. Мачаїдзе — 2, В. Челідзе — 1, Л. Нодія — 1, В. Мчедлішвілі — 1, П. Рехвіашвілі — 1, М. Хурцілава — 1. У збірній СРСР виступало 15 футболістів.

У минулому сезоні динамівці Тбілісі вперше брали участь у розиграші Кубка УЄФА 1972—1973 рр. Дебют команди був невдалим. Після перемоги на своєму полі у грі з голландським клубом «Твенте» — 3 : 2, тбілісці програли другу зустріч — 0 : 2 і вибули з розиграшу. В цьому році, як бронзові призери чемпіонату СРСР, вони знову візьмуть участь у змаганнях на приз УЄФА.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — зтр СРСР **Нестор Йосипович Чхатарашвілі.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр Груз. РСР мс **Олексій Петрович Котрікадзе.**

ТРЕНЕР — змс **Гіві Дмитрович Чохелі.**

ВОРОТАРІ: **Малхаз Гогошідзе** (1952), мс **Давид Гогія** (1948), **Тимур Члаїдзе** (1952).

ЗАХИСНИКИ: мс **Вахтанг Челідзе** (1945), мсмк **Реваз Дзодзуашвілі** (1945), мс **Зарбек Ебралідзе** (1944), мсмк **Муртаз Хурцілава** (1943), мс **Піруз Кантеладзе** (1949), мс **Вахтанг Гогіджанішвілі** (1951), мс **Шота Хінчігашвілі** (1951), мс **Гурам Петріашвілі** (1941).

ПІВЗАХИСНИКИ: **Отарі Габрічідзе** (1950), мс **Сергій Кутівадзе** (1944), мсмк **Кахі Асатіані** (1947), мс **Манучар Мачаїдзе** (1949), **Гоча Мачаїдзе** (1950), мс **Гоча Гавашелі** (1947), мс **Віссаріон Мчедлішвілі** (1949).

НАПАДАЮЧІ: мсмк **Гіві Нодія** (1948), мс **Леван Нодія** (1949), **Бадурі Коркашадзе** (1949), **Тенгіз Бурджанадзе** (1947), мс **Давид Кіпіані** (1951), мс **Піруз**

Рехвіашвілі (1949), мс **Володимир Гуцаєв** (1952), **Мераб Бачіашвілі** (1953), **Тенгіз Гогоберідзе** (1948), **Зураб Церетелі** (1953).

IV. **«АРАРАТ» (Єреван).** Найсильніша команда Вірменії, а в останні роки — один з кращих клубів країни. Створена у 1937 р. До 1954 р. виступала під назвою «Динамо», а в 1954—1962 рр.— «Спартак». Від 1963 р., прибравши нинішню назву, представляє республіканське спортивне товариство «Ашхатанк». Форма — футболки червоні, труси білі. Матчі проводить на недавно збудованому стадіоні «Раздан» (75 тис. місць), одному з найкращих та найбільших у країні.

У вищій лізі грає з 1949 р. Двічі вибувала з групи найсильніших (1951—1958, 1964—1965 рр.). Найбільший успіх у чемпіонаті — друге місце (1971 р.). Найгірше місце — 18-е (1962—1963 рр.). Фіналіст Кубка СРСР 1954 р., півфіналіст 1962 р.

Команда зіграла в чемпіонатах країни 434 матчі і здобула 406 очок (144 перемоги, 118 нічиїх, 172 поразки, співвідношення м'ячів — 486 : 573). Найбільша перемога в першості — 5 : 0 («Торпедо» Кт. — 1967 р., і «Торпедо» М.— 1972 р.), найбільша поразка — 1 : 8 («Динамо» К.— 1962 р.). Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах країни провів О. Коваленко (245). Найкращий бомбардир — О. Заназанян (44 м'ячі), він же найвлучніший снайпер сезону (1969 р.— 14 м'ячів). Е. Маркаров, який останні два роки виступав за «Арарат», провів в чемпіонатах СРСР 298 матчів й забив 104 голи.

Команда володіє призами «За справедливу гру» — 1960 р. та «Агресивного гостя» — 1972 р.

«Арарат» відзначається технічною грою, темпераментом. Єреванці — прихильники відвертого поєдинку, рідко вдаються до захисних варіантів. В останні роки, коли команда стала згуртованішою, зміцніла тактично, гра єреванців набула нового блиску, досягла гостроти

і результативності. В минулому сезоні гравці забили 38 м'ячів: О. Заназанян — 13, А. Андріасян — 9, М. Казарян — 5, Л. Іштоян — 3, С. Бондаренко — 2, Е. Маркаров — 2, Ф. Абрамян — 1, С. Погосов — 1, Н. Петросян — 1, С. Мартиросян — 1.

В минулому сезоні «Арарат» дебютував у розиграші Кубка УЕФА. Єреванці виступали досить вдало, перемігши клуб ЕПА з Кіпру — 1 : 0, 1 : 0 і швейцарський «Грасхопперс» — 3 : 1, 4 : 2, однак поступилися західнонімецькому «Кайзерслаутерну» — 2 : 0, 0 : 2, забивши після повторного матчу на один пенальті менше (4 : 5).

Вже кілька років «Арарат» грає в майже незмінному складі. Здобувши визнання у любителів футбола та спеціалістів, гравці «Арарата» звернули на себе увагу тренерів збірних команд. Зокрема, в минулому сезоні у складі першої збірної СРСР грали Л. Іштоян — 3 матчі, А. Андріасян — 5 матчів, забив 1 гол, О. Заназанян — 6 матчів, 1 гол. Є серед них кандидати і в збірну 1973 р.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — зтр Вірм. РСР **Юрій Опанасович Бабаян.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр СРСР, змс **Микита Павлович Симонян.**

ТРЕНЕР — зтр Вірм. РСР, змс **Арутюн Левонович Кегян.**

ВОРОТАРІ: мс **Норік Демірчян** (1945), мс **Олексій Абрамян** (1945), **Гамлет Епоян** (1948).

ЗАХИСНИКИ: Сергій Геворкян (1952), мс **Рудік Аванесян** (1948), мс **Аркадій Арутюнян** (1948), **Сергій Мартиросян** (1949), мс **Норік Месропян** (1946), мс **Леван Овсепян** (1942), мс **Олександр Коваленко** (1943), **Грачік Далакян** (1950), **Аркадій Саркісян** (1946), **Самвел Григорян** (1952).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Едуард Маркаров** (1942), **Аркадій Андріасян** (1947), **Лев Яблукян** (1952), мс **Сергій**

Бондаренко (1948), **Самвел Мелконян** (1950), **Едік Арутюнян** (1951), **Арутюн Мінасян** (1953).

НАПАДАЮЧІ: Арам Казанчян (1947), мс **Микола Казарян** (1947), мс **Левон Іштоян** (1947), мсмк **Оганес Заназанян** (1946), **Рафік Бабаян** (1949), **Сергій Погосов** (1948), мс **Назар Петросян** (1951), **Леван Заназанян** 1949), **Юрій Чтрян** (1953).

V. **ЦСКА (Москва).** Команда армійського спортклубу країни — одна з найбільш відомих та іменитих. Створена у 1923 р. З 1960 р. носить назву ЦСКА (Центральний спортивний клуб Армії). Основна форма — футболки червоні, труси блакитні.

Матчі армійці проводять на стадіоні «Динамо» (54 тис. місць) і на центральному стадіоні імені В. І. Леніна (103 тис. місць). Команда брала участь в 32 першостях країни з 34 (за винятком 1952 і 1953 рр., коли вона була розформована). Армійці шість разів здобували звання чемпіона СРСР — 1946, 1947, 1948, 1950, 1951, 1970 рр. Разом з київським «Динамо» ЦСКА є рекордсменом серед вітчизняних клубів за кількістю (3) перемог в чемпіонаті, одержаних підряд. Тричі (1938, 1945, 1949 рр.) команда посідала друге місце і 6 разів — третє (1939, 1955, 1956, 1958, 1964, 1965 рр.). Армійці чотири рази володіли Кубком СРСР (1945, 1948, 1951, 1955 рр.), до того ж були фіналістами у 1944 і 1967 роках. Двічі (1948 і 1951 рр.) ЦСКА робив «дубль» — завойовував золоті медалі чемпіона і кришталевий кубок. У чемпіонатах країни команда провела 860 матчів (432 перемоги, 215 нічиїх, 213 поразок). Співвідношення м'ячів 1490 : 900. Найгірше місце у чемпіонатах СРСР — 12-е (1971 р.).

Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провели захисник Д. Багрич та півзахисник В. Полікарпов (по 318). На рахунку 30-річного В. Федотова — 305 матчів та 82 забитих голи. Найкращий снайпер клубу — Г. Фе-

дотов (124 м'ячі), а рекордсмен команди за сезон — В. Бобров (1945 рік — 24 м'ячі). Найкрупніша перемога в чемпіонаті — 10 : 2 («Шинник» — 1964 р.). Найбільша поразка — 0 : 6 («Динамо» М — 1938 р.).

Армійці здобули ряд призів: для дублерів (1947, 1948, 1950, 1951, 1960), «За справедливу гру» (1955), газети «Труд» (В. Федотов — 1964 р.), журналу «Огонек» (Ю. Пшеничников — 1968 р.), журналу «Старт» (1970 р.), «Честь прапора» (1971 р.).

Клуб завжди славився видатними гравцями: тут виступали В. Бобров, Г. Федотов, І. Кочетков, О. Гринін, А. Дьомін, В. Ніколаєв, А. Водягін, К. Лясковський, Ю. Нирков, А. Башашкін, А. Виноградов, О. Петров, А. Шестерньов та ін. У різні роки ЦСКА тренували такі визнані спеціалісти, як Б. Аркадьєв, Г. Пінаїчев, К. Бєсков, В. Ніколаєв, В. Соловйов, С. Шапошніков.

Колишній старший тренер ЦСКА В. Ніколаєв у 1970 р. знову очолив колектив. Під його керівництвом клуб вперше за останні майже два десятиліття у 1970 р. надів чемпіонські регалії. У наступному сезоні армійці грали невдало і відкотилися на 12 місце. У 1972 р. ЦСКА довго претендував на призове місце і лише невдалий фініш позбавив команду медалей.

Поряд з досвідченими майстрами В. Федотовим, В. Полікарповим, Ю. Істоміним, В. Капличним, швидко знайшли своє місце в основному складі талановиті гравці М. Долгов і Ф. Хісамутдінов, В. Копєйкін, В. Дударенко і В. Теллінгер. Армійці у нападі відрізняються великою активністю, швидкістю, великим діапазоном гри, але невисокою результативністю. Так, наприклад, кращим бомбардиром минулого сезону в армійському клубі був В. Полікарпов — 6 м'ячів.

В торішньому чемпіонаті команда забила суперникам 37 м'ячів, поступившись за результативністю шести клубам: В. Дорофєєв — 6, В. Полікарпов — 6, В. Теллінгер — 6, Б. Копєйкін — 5, В. Федотов — 3,

Ф. Хісамутдінов — 3, М. Долгов — 2, В. Дударенко — 1, В. Уткін — 1, В. Бабенко — 1, О. Кузнецов — 1 Г. Янець — 1, Л. Пахомов («Торпедо») — 1 — у власні ворота.

У команді ЦСКА, як і в попередні роки, грають вихованці львівського футбола. Це, зокрема, такі як В. Капличний, М. Плахетко, В. Дударенко, В. Теллінгер.

У складі збірної СРСР у минулому сезоні виступали армійці Ю. Істомін — 13 матчів, В. Капличний — 16, В. Федотов — 3 матчі (забив 1 гол), В. Копєйкін — 2 матчі. Всього у збірній СРСР за всі роки виступало 27 гравців ЦСКА, А. Шестерньов, зокрема, брав участь у 91 матчі збірної.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — Ілля Вікторович Баланчівадзе.

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс, зтр СРСР **Валентин Олександрович Ніколаєв.**

ТРЕНЕР — мс **Микола Павлович Маношин.**

ВОРОТАРІ: мс **Леонід Шмуц** (1948), мс **Володимир Астаповський** (1946), **Борис Когут** (1951).

ЗАХИСНИКИ: мсмк **Юрій Істомін** (1942), змс **Альберт Шестерньов** (1941), мс **Мар'ян Плахетко** (1945), мсмк **Володимир Капличний** (1943), **Володимир П'яних** (1951), мс **Валентин Уткін** (1947), **Анатолій Єгоров** (1954), **Володимир Юрецький** (1952), **Володимир Кисляков** (1949).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Володимир Полікарпов** (1943), **Олександр Кузнецов** (1951), мс **Володимир Бабенко** (1951). **Олександр Голованов** (1949), мс **Фарід Хісамутдінов** (1951), мсмк **Володимир Федотов** (1943).

НАПАДАЮЧІ: мс **Володимир Дударенко** (1946), мс **Борис Копєйкін** (1946), мс **Володимир Дорофєєв** (1950), мс **Вільгельм Теллінгер** (1950), **Сергій Бєлкін** (1953), **Сергій Шлапак** (1953), **Віктор Калашніков** (1953).

VI. **«ДНІПРО»** (Дніпропетровськ). Одна з кращих команд України. Заснована в 1936 р. під назвою «Сталь», довгий час носила назву «Металург», а з 1962 р.— «Дніпро». Представляє у вищій лізі колектив фізкультури Південного машинобудівного заводу. Матчі проводить на стадіоні «Метеор» (35 тис. місць). Футболки червоні, труси білі.

Команда тривалий час грала в класі «Б», потім у другій групі класу «А», а з приходом молодого тренера В. Лобановського (в 1969 р.) постійно претендувала на перехід до вищого ешелону. У 1971 році, успішно закінчивши напружений сезон, команда м. Дніпропетровська здобула довгождану путівку у групу найсильніших команд країни. «Дніпро» — півфіналіст Кубка СРСР 1954 р., фіналіст турніру «Пролісок» 1969 р., славиться як технічний, вольовий і дисциплінований колектив, який надзвичайно наполегливо йде до своєї мети.

В сезоні 1972 р. «Дніпро» виступав у чемпіонаті СРСР для команд вищої ліги. Дебютанти домоглися чималого успіху — вони посіли почесне шосте місце в числі кращих клубів країни, чого не досяг до цього часу жоден із новачків. На рахунку «Дніпра» в 30 зустрічах чемпіонату — 12 перемог, 10 нічиїх, 8 поразок, 37 м'ячів забито і стільки ж пропущено, набрано 34 очки. До речі, лише за кращою різницею м'ячів дніпропетровців випередили ЦСКА і «Арарат». Команда здобула приз «За волю до перемоги». Кращим снайпером сезону став В. Романюк — 8 голів А. Пилипчук забив 6, Р. Шнейдерман та В. Лябик — по 5, С. Євсеєнко — 4, В. Поркуян — 3, В. Денеж, А. Гринько, В. Назаров, О. Христян, П. Слободян, О. Кошлатенко — по 1. Найбільша перемога — 5 : 0 («Нефтчі»), найкрупніша поразка — 0 : 4 (у грі з армійцями Ростова).

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр УРСР **Валерій Васильович Лобановський.**

ТРЕНЕРИ — мс, зтр УРСР **Олександр Сигізмундович Петрашевський, Анатолій Семенович Бєлолюбський.**

ВОРОТАРІ: мс **Леонід Колтун** (1944), мс **Сергій Собецький** (1951), **Віктор Удовенко** (1947).

ЗАХИСНИКИ: мс **Микола Артюх** (1946), мс **Петро Найда** (1945), мс **Володимир Сергєєв** (1944), мс **Микола Богданов** (1944), мс **Володимир Федоренко** (1948), мс **Вадим Іванов** (1943), мс **Віталій Денеж** (1949), мс **Григорій Янець** (1948).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Анатолій Гринько** (1945), мс **Віктор Назаров** (1945), мс **Роман Шнейдерман** (1947), мс **Сергій Соколов** (1947), мс **Станіслав Євсеєнко** (1945), **Олексій Алексєєв** (1951), **Сергій Чебаненко** (1954), мс **Віктор Маслов** (1949).

НАПАДАЮЧІ: мс **Віктор Романюк** (1947), мс **Анатолій Пилипчук** (1944), мс **Олексій Христян** (1949), **Євген Торопов** (1949), **Василь Лябик** (1948), мс **Валерій Поркуян** (1944), **Микола Самійленко** (1953), **Олександр Кошлатенко** (1951), **Петро Слободян** (1953), **Віктор Корженко** (1954), **Юрій Соловйов** (1951).

VII. **«ЗЕНІТ» (Ленінград).** Популярна в країні команда. Створена у 1931 р. Нинішню назву прибрала в 1940 р. Форма — футболки васильковi, труси білі. Матчі проводить на стадіоні імені В. І. Леніна (30 тис. місць) та імені С. М. Кірова (100 тис. місць).

У вищій лізі з 1938 р. Найкращий результат у чемпіонатах — четверте місце (1958 р.). Двічі колектив займав п'яте місце. Найгірше — 19-е (1967 р.). Перша немосковська команда, яка здобула Кубок СРСР (1944 р.). Фіналіст розиграшу Кубка 1938, 1939 рр., півфіналіст 1945, 1954, 1961 рр. У чемпіонатах країни зенітівці провели 864 матчі, в яких здобули 807 очок (282 перемоги, 243 нічиї, 339 поразок, співвідношення м'ячів — 1081 : 1258). Найбільша перемога — 7 : 0 («Жальгіріс», 1962 р.). Найбільша поразка — 0 : 8 («Динамо» М, 1949 р.). Най-

більше матчів за клуб у чемпіонатах зіграв Л. Бурчалкін (400), він же найкращий бомбардир (78 м'ячів). Найвлучніший снайпер сезону — А. Коротков (1950 р.— 22 м'ячі). У збірних командах СРСР виступало 9 футболістів з ленінградського «Зеніту».

Команда завжди відзначалася доброю фізичною підготовкою гравців, що дозволяло їй боротись за перемогу до останньої хвилини, домагатися несподіваних, на перший погляд, перемог над найсильнішими командами. Зрештою, цей колектив не раз показував гру високого класу. В минулому сезоні, зокрема, «Зеніт», граючи з піднесенням, закріпився в групі найсильніших (7 місце). Ленінградці забили 44 м'ячі — третє місце по результативності: Г. Хромченков — 12, П. Садирін — 9, А. Зінченко — 8, О. Ніколаєв — 4, Б. Кох, В. Трембач — по 3, О. Дерємов, Л. Бурчалкін, Ю. Загуменних, Г. В'юн, М. Фокін — по 1.

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр УРСР, мс **Герман Семенович Зонін.**

ТРЕНЕРИ — мс **Володимир Павлович Корнєв,** мс **Станіслав Іванович Завідонов.**

ВОРОТАРІ: Володимир Пронін (1945), **Олександр Волошин** (1951).

ЗАХИСНИКИ: Юрій Загуменних (1949), мс **Михайло Лохов** (1948), мс **Вячеслав Булавін** (1946), мс **Володимир Голубєв** (1950), **Павло Сибірцев** (1951), мс **Олександр Дерємов** (1949), **Сергій Степанов** (1952).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Георгій В'юн** (1944), **Володимир Іванов** (1948), мс **Павло Садирін** (1942), мс **Михайло Фокін** (1946), мс **Віктор Трембач** (1948), **Володимир Казачонок** (1952).

НАПАДАЮЧІ: мс **Анатолій Зінченко** (1949), **Олександр Ніколаєв** (1949), **Георгій Хромченков** (1950), **Олексій Стрепетов** (1950), **Володимир Жигунов** (1949), **Володимир Гончаров** (1946), мс **Борис Кох** (1942), **Во-**

лодимир Нікольський (1949), **Олександр Смуригін** (1952), **Віктор Безбородов** (1953), **Віктор Хомяков** (1954), **Анатолій Александров** (1952), **Анатолій Єгоров** (1948).

VIII. **«ДИНАМО» (Мінськ).** Найсильніша команда Білорусії. Створена у 1937 р. За час існування двічі змінювала назву («Спартак» — 1954—1959 рр. і «Бєларусь» — 1960—1962 рр.). Форма — блакитно-біла. Матчі проводить на стадіоні «Динамо» (42 тис. місць). У вищій лізі мінчани дебютували в 1945 р. (дев'яте місце). Чотири рази вибували у клуб «Б» (своєрідний рекорд). Водночас мінське «Динамо» не раз займало високі місця в чемпіонаті найсильніших: третє (1954, 1963 рр.), четверте (1965, 1967 рр.). Найгірше місце — 19-те (1961, 1962 рр.). Фіналіст Кубка СРСР 1965 р. У чемпіонатах країни команда провела 673 матчі та здобула 600 очок (198 перемог, 204 нічиїх, 271 поразка, співвідношення м'ячів 696 : 902). Найбільша перемога в першості країни — 5 : 0 («Зеніт» — 1946 р.). Найбільша поразка 1 : 8 («Спартак» М. — 1947 р.).

Команда володіла призами «За справедливу гру» (1961 р.) та газети «Труд» (М. Мустигін — 1967 р., Е. Е. Малофєєв — 1971 р.).

Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провів І. Рьомін (267) та Е. Малофєєв (245). З тих, що грають у цьому році, найбільше зустрічей на рахунку Є. Толейка — 203, а м'ячів у А. Васильєва — 44 голи. Найкращий бомбардир Е. Малофєєв (100 м'ячів), він же найвлучніший снайпер сезону (1963 р.— 21 м'яч).

Команді притаманний темповий футбол, вона мобільна в нападі, чіпка в обороні. У збірній СРСР з «Динамо» виступали 4 футболісти. Минулого сезону, який приніс мінчанам восьме місце, було забито суперникам лише 27 м'ячів: А. Васильєв — 9, В. Сахаров — 5, Е. Малофєєв — 3, А. Боговик — 3, І. Григор'єв — 1, В. Курнєв — 1, В. Словак — 1, Є. Толейко — 1, О. Ломакін—1,

Ю. Юргелевич — 1, Б. Журавльов («Локомотив») — у власні ворота—1. Лідер нападу мінчан, заслужений майстер спорту Едуард Малофеєв у минулому сезоні закінчив свої виступи на футбольному полі й перейшов на тренерську роботу.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс **Альберт Григорович Денисенко.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс **Іван Іванович Мозер.**

ТРЕНЕР — зтр БРСР **Віталій Олександрович Косенюк.**

ВОРОТАРІ: Вячеслав Хрустальов (1947), **Михайло Вергієнко** (1950).

ЗАХИСНИКИ: мс **Євген Кузнецов** (1946), мс **Віктор Гірко** (1948), **Валерій Словак** (1946), **Валерій Семенов** (1950), **Анатолій Матвійчук** (1953), **Анатолій Свиридович** (1953), **Олександр Лупанов** (1951), мс **Борис Білоус** (1948), **Олексій Овчинніков** (1950).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Євген Толейко** (1943), мс **Володимир Сахаров** (1948), **Геннадій Воронін** (1948), **Володимир Курнєв** (1950), **Олександр Гуринович** (1952), **Олександр Гуржеєв** (1951), **Олексій Краснов** (1951), мс **Анатолій Боговик** (1947).

НАПАДАЮЧІ: Георгій Попкович (1947), мс **Анатолій Васильєв** (1944), **Михайло Малофеєв** (1951), **Олександр Ломакін** (1952), **Юзеф Юргелевич** (1947), **Віктор Глущенко** (1952), **Ігор Григор'єв** (1951), **Віктор Климович** (1954).

IX. **«ТОРПЕДО» (Москва).** Володар Кубка СРСР 1972 р. Одна з найстаріших та найпопулярніших команд країни. Створена в 1924 р. на базі робітничого клубу «Пролетарська кузня». Теперішню назву прибрала в 1936 р. Захищає спортивну честь московського автозаводу імені Лихачова (Спортивне товариство «Труд»). Форма — біла. Матчі проводить переважно на Центральному стадіоні імені В. І. Леніна (103 тис. місць).

У чемпіонатах СРСР бере участь з 1938 р. Чемпіон СРСР 1960, 1965 рр. Тричі команда здобувала срібні нагороди (1957, 1961, 1964 рр.), тричі — бронзові (1945, 1953, 1968 рр.). Найгірше місце — 12-е (1951, 1967 рр.). Один раз (1960 р.) торпедівці зробили дубль. П'ятиразовий володар Кубка СРСР — 1949, 1952, 1960, 1968 і 1972 рр. Фіналіст Кубкового розиграшу 1947, 1958, 1961, 1966 рр.

У першостях країни «Торпедо» провело 863 матчі, в яких здобуло 981 очко (368 перемог, 245 нічиїх, 250 поразок, співвідношення м'ячів — 1382 : 1081). Найбільша перемога — 7 : 1 («Динамо» К — 1963 р.). Найбільша поразка — 0 : 7 («Динамо» М — 1948 р.). Найбільше матчів за клуб провів у чемпіонатах СРСР капітан команди В. Шустіков (427). Найкращий бомбардир В. Іванов (124 м'ячі), а з тих, хто грає тепер — Г. Шалімов — 25 м'ячів. Найвлучніший снайпер сезону — О. Пономарьов (1949 р.— 23 м'ячі).

Торпедівці володіють призами імені Г. І. Федотова (1961, 1962, 1964 рр.), для дублерів (1959 р.), Федерації футбола (1959 р), «Великого рахунку» (1964 р.), газети «Труд» (Г. Гусаров — 1960, 1961 рр.), журналу «Огонек» (А Кавазашвілі — 1965, 1967 рр., В. Банніков — 1970 р.).

Футболісти клубу відзначаються високою технікою, їм притаманний атакуючий комбінаційний стиль гри. Один з найвідоміших торпедівців — О. Пономарьов є досі найкращим бомбардиром першостей країни за всі роки — 152 голи, В. Воронін грав за збірну УЕФА, а Е. Стрельцов у 1967 та 1968 рр. визнавався кращим футболістом країни. У збірній СРСР виступало 20 торпедівців, зокрема, у минулому сезоні — В. Банніков, а в збірній юнацькій — дублери В. Даниленко та А. Соловйов. До речі, Даниленко — кращий снайпер турніру дублерів. На його рахунку 13 м'ячів.

«Торпедо» — команда з високою міжнародною репу-

тацією. Вона брала участь у численних турнірах найсильніших клубних команд Європи, у розиграші Кубка чемпіонів 1966—1967 pp., в іграх на Кубок володарів кубків 1967—1968 pp. У цьому році «Торпедо» вдруге візьме участь в розиграші Кубка володарів кубків європейських країн.

В останні роки «Торпедо» не дуже радує своїх шанувальників. Посідаючи місця в середині турнірної таблиці, команда стала менш результативною. Торік було забито всього 31 м'яч. Тим часом її гравець Ю. Смирнов став одним з кращих бомбардирів чемпіонату. На його рахунку 12 голів. В. Никонов забив 6, Г. Шалімов — 5, А. Дегтярьов — 4, В. Філіпов — 1, А. Фетісов — 2, В. Бутурлакін — 1 гол. Дублери «Торпедо» зайняли друге місце.

Після довгорічної перерви команду в 1970 р. знову очолив загальновизнаний фахівець В. Маслов. До речі, перемога «Торпедо» у розиграші Кубка СРСР у 1972 р. здобута під керівництвом В. Маслова.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс, зтр РРФСР **Валентин Козьмович Іванов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр СРСР і УРСР **Віктор Олександрович Маслов.**

ТРЕНЕР — мс, зтр РРФСР **Юрій Васильович Золотов.**

ВОРОТАРІ: мсмк **Віктор Банніков** (1938), **Віктор Балашов** (1950), **Анатолій Єлізаров** (1951).

ЗАХИСНИКИ: змс **Віктор Шустіков** (1939), мс **Володимир Краснов** (1946), мс **Леонід Пахомов** (1943), мс **Володимир Бутурлакін** (1950), **Василь Боженко** (1953), **Геннадій Климанов** (1943), **Олександр Тукманов** (1950).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Володимир Юрін** (1948), мс **Анатолій Дегтярьов** (1949), **Володимир Рассомахін** (1952), **Михайло Ситніков** (1952), **Юрій Спиридонов** (1948), **Володимир Дерябін** (1953), **Сергій Назаров** (1952).

НАПАДАЮЧІ: мс **Валерій Абрамов** (1951), **Микола Прокудін** (1951), мс **Вадим Никонов** (1948), **Віктор Філіпов** (1948), мс **Юрій Смирнов** (1947), мс **Геннадій Шалімов** (1947), мс **Анатолій Фетисов** (1949), **Віктор Даниленко** (1954), **Володимир Амелін** (1951), **Анатолій Соловйов** (1953).

X. **«ДИНАМО» Москва.** Одна з найбільш популярних і відомих команд Радянського Союзу, клуб з високою міжнародною репутацією. Заснована в 1923 р. Форма — біло-голуба. Більшість матчів проводить на Центральному стадіоні «Динамо» (54 тис. місць). В 34-х чемпіонатах СРСР динамівці зіграли 895 матчів і здобули 1187 очок (485 перемог, 217 нічиїх, 193 поразки, співвідношення м'ячів 1747 : 854). До початку першостей СРСР динамівці були шестиразовими чемпіонами Москви (1923—1935 рр.). «Динамо» — перший чемпіон СРСР (1936 р.— весна) і перша команда, яка зробила дубль (1937 р.). Десять разів динамівці ставали чемпіонами СРСР; 1936 р.— весна, 1937, 1940, 1945, 1949, 1954, 1955, 1957, 1959, 1963 рр. Дев'ять разів займали друге місце (1936 р.— осінь, 1946, 1947, 1948, 1950, 1956, 1958, 1962, 1967, 1970 рр.), а двічі — третє (1952, 1960 рр.)

«Динамо» є рекордсменом першостей країни за всі роки за кількістю чемпіонських титулів (10); призових місць (22); перемог (485); забитих голів за всі роки (1747); забитих м'ячів в одній першості (104—1949 р.); за абсолютно кращою різницею м'ячів в одному сезоні (+74); за найбільш великою перемогою у чемпіонаті (10 : 0) (у матчі з «Крилами Рад» М — 1945 р.). Найбільша, до речі, поразка динамівців — 1 : 7 у грі з «Локомотивом» М — 1956 р. «Динамо» — володар Кубка СРСР 1937, 1953, 1967 і 1970 рр. Фіналіст 1945, 1949, 1950, 1955 рр. Найгірше місце у чемпіонатах країни — 11-е (1961 р.)

Динамівці здобували призи: імені 50-річчя Радянської держави (1967), «Пролісок» (1967, 1968 рр), для дублерів (1952, 1957, 1970, 1971 рр.), «Великого рахунку» (1968 р.), «За волю до перемоги» (1964, 1967, 1969 рр.), «Агресивного гостя» (1967, 1970 рр.), журналу «Огонёк» (Л. Яшин — 1960, 1963, 1966 рр.), Федерації футбола (1963, 1970 рр.), імені Г. І. Федотова) 1967, 1970 рр.) і «За справедливу гру» (1963 р.).

Найбільше матчів за клуб провів Л. Яшин (326). Найкращим бомбардиром в чемпіонатах є С. Соловйов (126 м'ячів). Він же найвлучніший снайпер сезону (1948 р.— 25 м'ячів). З тих, що виступають за клуб у 1973 році, найбільше ігор у чемпіонатах країни провів Г. Єврюжихін — 189, а найкращим бомбардиром є В. Козлов — 63 голи.

Успіхами колектив в різний час завдячує відомим тренерам — Б. Аркадьєву, М. Якушину, В. Дубиніну, О. Пономарьову, К. Бєскову та ін. Команда завжди славилася висококласними гравцями. Гордістю колективу є Лев Яшин, визнаний кращим воротарем світу за всі роки. Він грав за збірну ФІФА і УЕФА. Яшин — єдиний радянський футболіст, нагороджений (1963 р.) призом «Золотий м'яч», який вручається щороку кращому футболісту Європи.

В 1972 р. команда забила 39 м'ячів: В. Козлов — 7, А. Якубик — 6, Є. Жуков — 5, О. Маховиков — 5, В. Ештреков — 4, А. Байдачний — 3, Г. Єврюжихін — 3, Й. Сабо — 2, О. Петрушин — 2, А. Кожем'якін — 1, М. Гершкович — 1. Виступаючи у дублюючому складі, В. Ларін провів у ворота суперників 12 м'ячів, а в цілому дублери були четвертими.

В минулому сезоні московське «Динамо» вдало виступало в європейському турнірі на Кубок володарів кубків. Динамівці протягом осені 1971 р. та весни 1972 р. у розиграші цього призу перемогли грецький клуб «Олімпіакос» (2 : 0, 1 : 2), турецький клуб «Ескі-

шехірспор» (1 : 0, 1 : 1), відомий югославський клуб «Црвена звезда» (2 : 1, 1 : 1), а у півфіналі — берлінське «Динамо» (1 : 1, 1 : 1). Лише у фіналі у впертій боротьбі москвичі поступилися шотландській команді «Глазго Рейнджерс» — 2 : 3. Цей виступ динамівців є найбільшим успіхом радянського клубу у розиграші європейських турнірів.

Колектив «Динамо» — постійно виховує кваліфікованих гравців для збірної СРСР. У ній виступало в різні роки 29 динамівських футболістів. Це досить позитивний факт. Однак у чемпіонаті 1972 р., виступаючи нерівно, вони зайняли лише 10 місце.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс **Лев Іванович Яшин.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс, зтр СРСР **Гаврило Дмитрович Качалін.**

ТРЕНЕРИ — мс **Адамас Соломонович Голодець,** мс, зтр РРФСР **Володимир Васильович Ільїн.**

ВОРОТАРІ: мс **Володимир Пільгуй** (1948), **Микола Гонтар** (1949), **Олександр Мосін** (1952).

ЗАХИСНИКИ: мсмк **Валерій Зиков** (1944), мсмк **Володимир Долбоносов** (1949), **Олексій Петрушин** (1952), **Сергій Нікулін** (1951), **Юрій Сидоренко** (1950), **Сергій Чернов** (1950), мсмк **Володимир Басалаєв** (1945), **Володимир Комаров** (1952), мс **Юрій Прудніков** (1946), **Анатолій Новиков** (1954).

ПІВЗАХИСНИКИ: мсмк **Євген Жуков** (1950), мс **Олександр Маховиков** (1951), мсмк **Олег Долматов** (1949), **Геннадій Архипов** (1953), мс **Володимир Ларін** (1948), мс **Андрій Якубик** (1950).

НАПАДАЮЧІ: мс **Анатолій Байдачний** (1952), мсмк **Геннадій Єврюжихін** (1944), **Олег Гаврилов** (1953), мсмк **Володимир Козлов** (1946), мсмк **Володимир Ештреков** (1947), мс **Михайло Гершкович** (1947), **Сергій Каменський** (1952), **Юрій Пудишев** (1954), **Олександр Васін** (1953), мс **Анатолій Кожем'якін** (1953).

XI. **«СПАРТАК» (Москва).** Один з найбільш популярних клубів країни, постійно входить в число лідерів радянського футбола. Команда заснована в 1922 р. Під назвою «Спартак» виступає з 1935 р. Форма — футболки червоні з білою поперечною смугою, труси білі. Матчі проводить на Центральному стадіоні імені В. І. Леніна (103 тис. місць).

«Спартак» — одна з трьох команд, яка брала участь у всіх чемпіонатах країни у вищій лізі. Спартаківці дев'ять разів були чемпіонами СРСР (1936 — осінь, 1938, 1939, 1952, 1953, 1956, 1958, 1962, 1969 рр.), п'ять разів — срібними призерами (1937, 1954, 1955, 1963, 1968 рр.), сім разів (1936— весна, 1940, 1948, 1949, 1957, 1961, 1970 рр.) займали третє місце. Московський «Спартак» — володар Кубка СРСР 1938, 1939, 1946, 1947, 1950, 1958, 1963, 1965, 1971 рр., фіналістами спартаківці були в 1948, 1952, 1957, 1972 рр. За кількістю перемог у розиграші Кубка (9) і за числом дублів — перемог у чемпіонаті і в Кубку СРСР — (3) випереджає всі інші команди країни. Найгірше місце «Спартака» в чемпіонаті — 11-е (1972 р.), у дублерів у минулому році — останнє.

У 34-х чемпіонатах країни «Спартак» провів 891 гру і здобув 1117 очок (443 перемоги, 231 нічия, 217 поразок, співвідношення м'ячів — 1596:961). Найбільша перемога — 8 : 0 («Динамо» Одеса — 1939 р.), найбільша поразка — 0 : 5 («Торпедо» М — 1945, 1964 рр. і «Динамо» М — 1946 р.). Найбільшу кількість матчів у чемпіонатах зіграв Г. Хусаїнов (407). Найвлучніший снайпер М. Симонян (133 м'ячі). Він же рекордсмен сезону (1950 р.— 34 м'ячі).

Спартаківці володіли призами: імені Г. Федотова (1958, 1968, 1969 рр.), для дублерів (1946, 1953, 1956, 1958, 1961, 1962, рр.), Федерації футбола (1958, 1961, 1962 рр.), «За волю до перемоги» (1962, 1963 рр.), журналу «Старт» (1969 р.), «Агресивного гостя» (1969 р.),

газети «Труд» (А. Ільїн — 1958 р., Ю. Севідов — 1962, М. Осянін — 1969 рр.), «Великого рахунку» (1962, 1970 рр).

«Спартак» брав участь в європейських турнірах Кубку чемпіонів і володарів кубків. Правда, не зовсім успішно. У 1966 р. команда в розиграші Кубка володарів кубків дійшла лише до однієї восьмої фіналу, а в 1970 р. у розиграші Кубка чемпіонів «Спартак» спіткнувся на першому ж етапі, програвши швейцарському «Базелю».

Виступаючи у розиграші Кубка УЕФА 1971—1972 рр., «Спартак» переміг команду ВСС м. Кошіце, ЧССР — 2 : 0, 1 : 2 і зазнав поразки від португальського «Сетубала» — 0 : 0, 0 : 4. Восени 1972 року «Спартак» здобув перемогу над командами «ФК Гаага» — 1 : 0, 0 : 0 та «Атлетіко» Мадрід — 4 : 3, 1 : 2 й вийшов до чвертьфіналу у розиграші Кубка володарів кубків 1972—1973 рр.

Менш втішними для «Спартака» порівняно із золотим тріумфом 1969 р. та бронзою 1970 р. були підсумки торішньої першості — 11-е місце. Цьому ж місцю відповідає і результативність — 29 м'ячів (В. Андрєєв — 4, В. Папаєв — 4, О. Пискарьов — 4, В. Редін — 3, Г. Хусаїнов — 3, О. Мінаєв — 2, М. Булгаков — 2, Є. Ловчев — 2, В. Мірзоєв — 2, М. Кисельов — 1, Г. Логофет — 1, С. Ольшанський — 1). Тим часом команда має значні потенціальні можливості. Адже в її складі є чимало висококваліфікованих гравців, які входять до складу збірних СРСР. До речі, у першій збірній виступало 33 спартаківці. Є. Ловчева у 1972 р. визнано кращим футболістом сезону.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс **Микола Петрович Старостін.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр РРФСР **Микола Олексійович Гуляєв.**

ТРЕНЕРИ — змс **Ігор Олександрович Нетто**, мс **Анатолій Олександрович Коршунов.**

ВОРОТАРІ: мс **Олександр Прохоров** (1946), **Микола Кокорін** (1953), мс **Юрій Дарвін** (1946), **Борис Русанов** (1949).

ЗАХИСНИКИ: мсмк **Геннадій Логофет** (1942), мсмк **Євген Ловчев** (1949), мс **Микола Абрамов** (1950), мс **Сергій Ольшанський** (1948), **Олександр Кокорєв** (1954), **Володимир Букієвський** (1953), **Віктор Орлов** (1951), **Валерій Зенков** (1952), **Віктор Ібрагімов** (1954).

ПІВЗАХИСНИКИ: мсмк **Віктор Папаєв** (1947), мс **Микола Кисельов** (1946), мс **Михайло Булгаков** (1951), **Микола Євсєєв** (1948), мс **Сергій Морозов** (1950), **Іван Кузнецов** (1951), **Олександр Мінаєв** (1954), **Олександр Петін** (1954), **Рустем Агеєв** (1953).

НАПАДАЮЧІ: змс **Галімзян Хусаїнов** (1937), **Георгій Князєв** (1949), **Володимир Редін** (1951), мс **Олександр Пискарьов** (1949), мс **Віталій Мірзоєв** (1949), **Валерій Андрєєв** (1953), **Віктор Федоров** (1952), **Юрій Стребков** (1953), **Анатолій Родіонов** (1953), мс **Джемал Сілагадзе** (1948).

XII.**СКА (Ростов-на-Дону).** Футбольна команда майстрів у Ростові була створена у 1938 р., а з 1958 р. захищає кольори клубу СКВО (Спортивний клуб військового округу). З 1959 р. одержала право виступати у вищій лізі, як переможець змагань серед команд другої групи. З 1960 р. грає під назвою СКА (Спортивний клуб Армії). Форма — футболки червоні або білі, труси блакитні. Матчі проводить на стадіоні СКА (45 тис. місць).

Найбільший успіх у чемпіонаті СРСР — друге місце (1966 р.). Чотири рази армійці Ростова займали четверте місце (1959, 1960, 1963, 1964 рр.). Найгірший результат — 14-е (1971 р.). Фіналіст розіграшу Кубка СРСР 1969 і 1971 рр., чвертьфіналіст 1961, 1962 рр. В чем-

піонатах вищої ліги клуб провів 450 матчів і здобув 463 очки (167 перемог, 129 нічиїх, 154 поразки, співвідношення м'ячів — 600:545). Найбільша перемога— 7:0 («Торпедо» Кт—1964 р.), найсильніша поразка — 1:6 («Спартак» М — 1962 р., «Динамо» К — 1960 р.). Найбільше матчів за команду в чемпіонатах провели А. Чертков (267) та О. Єськов (250). Найкращий бомбардир — О. Копаєв (119 м'ячів), він же найвлучніший снайпер сезону (1963 р.— 27 м'ячів). Армійці володіють призами: імені Г. Федотова (1963 р.), «Великого рахунку» (1963 р.), газети «Труд» (О. Копаєв — 1963, 1965 рр.), «За волю до перемоги» (1970 р.).

Ростовський СКА — єдина в країні команда, яка по суті за два роки пройшла шлях від чемпіона міста до одного з кращих футбольних колективів вищої ліги. Вона дотримується м'якої, технічної, високошвидкісної манери гри. Особливо успішно діяла команда в атаці. Армійці завжди славилися результативними нападаючими (О. Мосальов, В. Понедєльник, О. Копаєв, Г. Матвеєв, В. Проскурін, А. Зінченко), надійними захисниками (А. Іванов, В. Афонін, В. Гетманов, А. Чертков, Ю. Шикунов). Команду тренували П. Щербатенко, В. Маслов, Й. Беца, Г. Пинаїчев. Вісім її гравців виступали в збірних командах СРСР.

Одним з кращих гравців колективу є його ветеран, капітан команди Олексій Єськов. Він провів за клуб 250 ігор, забив 49 м'ячів, виступав у складі збірної.

Останні кілька років команді ніяк не вдається знову зійти на верхні щаблі футбольної сходинки. В 1971 р. армійці ледве втримались в числі провідних клубів країни і зуміли посісти лише 14-е місце. В минулому сезоні вони також перебували у небезпечній зоні. Провели у ворота суперників під час чемпіонату 31 м'яч: О. Єськов — 10, Г. Антонов — 8, В. Бондаренко — 4, А. Масляєв — 4, О. Плєшаков — 2, А. Чіхладзе — 2, Є. Александров — 1.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс **Олександр Іванович Авакумянц.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — згр РРФСР, мс **Борис Євгенович Яковлєв.**

ТРЕНЕР — Юрій Дмитрович Агеєв.

ВОРОТАРІ: мс **Лев Кудасов** (1942), мс **Олександр Бойченко** (1945).

ЗАХИСНИКИ: Володимир Головчанський (1949), змс **Валентин Афонін** (1939), мс **Борис Серостанов** (1949), мс **Малхас Шергелашвілі** (1947), **Євген Александров** (1952), мс **Анатолій Могильний** (1949), **Юрій Смирнов** (1950),

ПІВЗАХИСНИКИ: Геннадій Антонов (1950), мс **Микола Іванов** (1950), мс **Олексій Єськов** (1944), **Олександр Плєшаков** (1951), **Віктор Антихович** (1951), мс **Анатолій Масляєв** (1948), **Юрій Тер-Оганесян** (1949), **Валерій Філатов** (1950), **Віталій Цибін** (1947).

НАПАДАЮЧІ: мс **Олександр Попов** (1949), **Геннадій Кравченко** (1954), **Анатолій Панов** (1953), мс **Віктор Бондаренко** (1949), **Володимир Обєдзинський** (1952), **Юрій Абаєв** (1949), **Володимир Мельниченко** (1953), **Віктор Назаренко** (1954).

XIII. **«КАЙРАТ» (Алма-Ата).** Краща команда Казахстану. Створена в 1954 р. Представляє спортивне товариство профспілок «Єнбек». Нинішню назву прибрала в 1956 р. (у перекладі з казахського «кайрат» — «сила», «енергія»). Форма — футболки жовті, труси голубі. Матчі проводить на Республіканському стадіоні (35 тис. місць).

У вищій лізі з 1960 року, куди була включена в зв'язку з розширенням класу «А». Двічі вибувала з групи найсильніших (1965, 1969 рр.). Найкраще місце «Кайрат» здобув у 2 сезоні 1971 р.— восьме. Найгірше — 21-е (1965 р.). «Кайрат» — півфіналіст Кубка СРСР, чвертьфіналіст 1965, 1966, 1968 рр. У чемпіонатах країни команда провела 366 матчів і здобула 326 очок (109

перемог, 108 нічиїх, 149 поразок, співвідношення м'ячів 315:419). Найбільше матчів (43) провів за клуб у чемпіонатах країни С. Камінський. Кращий бомбардир клубу — С. Квочкін (61 м'яч), він же найвлучніший снайпер сезону (1961 р.— 15 м'ячів). З тих, що грають у цьому сезоні, найбільше ігор провів у чемпіонатах С. Рожков — 224. Найбільша перемога — 4:1 («Пахтакор» — 1968 р.), найбільша поразка 0:4 («Динамо» М та «Локомотив» М — 1967 р.).

Позаминулого сезону «Кайрат» поліпшив свої виступи в чемпіонаті країни порівняно з попередніми роками і, як наслідок, зайняв найкраще в історії клубу місце в першості СРСР — восьме. У минулому ж році алма-атинці не зуміли втриматись у верхній частині турнірної таблиці і зайняли 13 місце. Команду залишило кілька провідних футболістів (О. Долматов, Ю. Севідов. В. Солдатов), інші часто були травмовані (О. Жуйков, В. Дишленко).

Гравці «Кайрату» провели у ворота суперників в 1972 р. 23 м'ячі (найменше з усіх клубів). Є. Піуновський — 6, С. Рожков — 4, В. Маркін — 3, Ю. Сьомін — 3, В. Чеботарьов — 2, С. Байшаков — 1, Н. Атантаєв — 1, В. Матвєєв — 1, В. Іонкін — 1, М. Осянін — 1.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — зтр Каз. РСР **Абай Мусакулович Мусакулов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр СРСР **Артем Григорович Фальян.**

ТРЕНЕРИ — зтр Каз. РСР **Володимир Сергійович Болотов**. мс **Тимур Сегізбаєвич Сегізбаєв.**

ВОРОТАРІ: мс **Віктор Шведков** (1947), **Куралбек Ордабаєв** (1949), **Віктор Костржановський** (1949).

ЗАХИСНИКИ: мс **Олександр Жуйков** (1947), мс **Володимир Асилбаєв** (1945), мс **Валентин Дишленко** (1945), **Валерій Круглихін** (1949), мс **Сеільда Байшаков** (1950), **Віктор Катков** (1952), **Олег Архиреєв** (1953).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Сергій Рожков** (1943), мс **Євген Михайлін** (1947), мс **Владислав Маркін** (1945), **Вячеслав Костенко** (1948), **Віктор Іонкін** (1950), **Володимир Лихошерстних** (1951), мс **Юрій Сьомін** (1947).

НАПАДАЮЧІ: мс **Володимир Чеботарьов** (1947), **Євген Піуновський** (1946), мс **Віктор Чуркін** (1951), **Сергій Максимов** (1940), **Вячеслав Матвєєв** (1949), **Нурман Атантаєв** (1948), **Карім Успанов** (1950), **Володимир Якубов** (1949), **Вадим Єркович** (1949).

«ПАХТАКОР» (Ташкент). Краща команда Узбекистану. Переможець турніру команд першої групи у 1972 р. Представляє республіканське сільське спортивне товариство. У вищій лізі з 1960 р. Форма — футболки жовті, труси білі. Матчі проводить на Центральному стадіоні «Пахтакор» (60 тис. місць).

Найбільший успіх команди — шосте місце у чемпіонаті СРСР 1962 р. Ще тричі «Пахтакор» входив до десяти кращих команд країни, двічі (1963 р.— 20, 1971 р.— 15 місця) вибував з вищої ліги. Фіналіст Кубка СРСР 1968 р. Неодноразово з успіхом виступав у міжнародних зустрічах.

У чемпіонатах країни «Пахтакор» провів 368 матчів (104 перемоги, 126 нічиїх, 138 поразок, співвідношення м'ячів 395 : 531). Найбільша перемога — 5 : 0 («Зеніт»— 1968 р.), найбільша поразка — 0 : 8 («Динамо» М — 1971 р.). Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах країни зіграв Г. Красницький — 245, він же найкращий бомбардир клубу — 102 м'ячі. Найвлучніший снайпер сезону Б. Абдураїмов — 22 м'ячі, 1968 р. Він провів найбільше ігор в чемпіонатах СРСР — 300, виступаючи в складі «Пахтакора» і ЦСКА. На рахунку Б. Штерна — 194 матчі, зіграні за клуб у чемпіонатах країни, а у Б. Ібрагімова — 175. Цікаво, що в минулому сезоні Б. Абдураїмов забив 34 голи, повторивши абсолютний

рекорд країни М. Симоняна, правда, встановлений для вищої ліги.

У минулому сезоні футболісти Узбекистану, виступаючи в першій групі, продемонстрували змістовну, цілеспрямовану гру, рівно виступали протягом усього сезону і здобули переконливу перемогу у важкому турнірі. Нові наставники клубу—заслужений тренер УРСР В. Соловйов та майстер спорту В. Каневський ввели до складу команди велику групу молодих здібних гравців, вихованців місцевих клубів, й зуміли згуртувати міцний, боєздатний колектив. «Пахтакор» повернувся в ряди кращих команд країни, що виступають у вищій лізі, і здобув малі золоті медалі.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — Дмитро Іванович Шегай.

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр УРСР, мс **Вячеслав Дмитрович Соловйов.**

ТРЕНЕРИ: мс **Віктор Ізраїлевич Каневський,** мс **Хамід Тургунович Рахматулаєв.**

ВОРОТАРІ: мс **Сергій Покотилов** (1950), **Зуралбек Норматов** (1951), мс **Олександр Говоров** (1942), **Петро Колесник** (1949).

ЗАХИСНИКИ: мс **Юрій Басов** (1952), мс **Олександр Іванков** (1949), **Микола Голіков** (1949), мс **Володимир Штерн** (1942), мс **Розик Тургунов** (1945), **Амір Аширов** (1951), **Віктор Купченков** (1953), **Калеген Туляганов** (1952).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Віктор Варюхін** (1948), мс **Юрій Іванов** (1951), **Костянтин Бакалов** (1953), мс **Михайло Ан** (1951), мс **Вячеслав Кузьмін** (1948), **Юрій Бєлов** (1949), **Равіль Мірсадиков** (1951).

НАПАДАЮЧІ: мс **Берадор Абдураїмов** (1943), мс **Тулеген Ісаков** (1945), мс **Анатолій Федоров** (1954), мс **Ланіс Хадзіпанагіс** (1955), **Олег Єремєєв** (1954), **Борис**

Назаров (1952), **Назар Наратаджієв** (1951), **Сергій Корченов** (1951).

«ШАХТАР» Донецьк. Популярний шахтарський клуб, одна з кращих команд України. Організована в 1935 р. Тоді мала назву «Стахановець», а нинішня назва — з 1947 р. Представляє товариство «Авангард». Форма — футболки оранжево-чорні, труси блакитні. Матчі проводить на стадіонах «Локомотив» (50 тис. місць) та «Шахтар» (28 тис. місць).

У вищій лізі гірники почали виступати з 1938 р., однак в 1945—1948, 1953—1954 та 1972 рр. виступали у другому ешелоні. Бронзовий призер першості 1951 р. Вісім разів «Шахтар» входив у десятку найсильніших. Найгірше місце — 18-е (1949 р.). Володар Кубка СРСР 1961, 1962 рр., фіналіст 1963 р., півфіналіст 1951, 1953, 1960 рр.

У минулому сезоні «Шахтар» зайняв друге місце у змаганні команд першої групи класу «А» і здобув право знову грати у вищій лізі. Там команда провела 696 матчів (218 перемог, 205 нічиїх, 273 поразки) при співвідношенні м'ячів — 799 : 971. Найбільша перемога — 8:0 («Торпедо» Горький, 1951 р.), найвідчутніша поразка — 1 : 10 («Динамо» М, 1949 р.). Найбільше ігор за клуб у вищій лізі провів В. Сальков — 235, а найкращим бомбардиром є Ю. Ананченко — 40 м'ячів, найвлучніший снайпер сезону — О. Пономарьов (1951 р.— 15 м'ячів). Серед тих, хто продовжує грати за клуб, найбільше матчів зіграв Ю. Губич — 145, а найбільше м'ячів — 20, забив В. Яремченко.

Гірники володіли призами «За справедливу гру» (1958 р.) та для дублерів (1967, 1969 рр.).

Команді властивий бійцівський характер, воля до перемоги, витривалість. За неї виступало чимало відомих майстрів футбола. Тепер, під керівництвом молодого тренера Олега Базилевича, в колективі яскраво про-

явила себе здібна молодь, гра клубу набула нових граней, майстерності та зрілості.

«Шахтар» і «Карпати» зустрічалися в офіційних турнірах: в 1/16 розиграшу Кубка СРСР 1965 р. з рахунком 2 : 1 перемогли гірники. У чемпіонаті СРСР 1971 р. «Карпати» перемогли — 1 : 0 на своєму полі, а гра в Донецьку закінчилася внічию — 1 : 1.

Восени 1972 р. «Шахтар» грав у фіналі розиграшу кубка УРСР, де поступився — 0 : 1 житомирському «Автомобілісту».

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс **Віктор Павлович Сальков.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр УРСР **Олег Петрович Базилевич.**

ТРЕНЕР — мс **Володимир Онисько.**

ВОРОТАРІ: мс **Юрій Дегтярьов** (1948), **Вячеслав Чанов** (1951).

ЗАХИСНИКИ: мс **Юрій Губич** (1946), **Євген Іоничев** (1952), мс **Сергій Попов** (1944), **Геннадій Курганов** (1953), **Валентин Сєднєв** (1951), **Микола Таранов** (1949), **Григорій Денисенко** (1946), мс **Віктор Звягінцев** (1950),

ПІВЗАХИСНИКИ: мсмк **Анатолій Коньков** (1949), мс **Олексій Бильдюк** (1947), **Володимир Білоусов** (1947), мс **Валерій Яремченко** (1947), **Леонід Ключик** (1950), **Федір Матюшевський** (1952), мс **Юрій Ванкевич** (1947), **Віктор Старухін** (1951), **Євген Канана** (1953), **Валентин Жуков** (1951).

НАПАДАЮЧІ: **Олександр Васін** (1949), **Володимир Шевчук** (1954), мс **Віктор Прокопенко** (1944), **Юрій Мороз** (1949), **Володимир Захаров** (1950), **Юрій Дудинський** (1951), **Володимир Сафонов** (1950), мс **Віктор Кащей** (1946), мс **Анзор Чіхладзе** (1949).

КАЛЕЙДОСКОП

(навколо футбольного м'яча)

Пеле, закінчуючи спортивну кар'єру футбольного «короля», залишає по собі чимало різноманітних рекордів, які не так легко буде побити. Наведемо хоча б декілька з них, що пов'язані з цифрою «1000». В листопаді 1969 року Пеле забив свій тисячний гол, а в березні 1971 року зіграв свій тисячний матч. Всі 17 років футбольного життя професіонала Пеле був вірний клубові «Сантос» і в минулому сезоні відзначав такі ж ювілеї на «клубному рівні»: в липні здобув для «Сантоса» тисячний гол, а в грудні в тисячний раз вийшов на поле у білій формі «Сантоса».

* *
*

Цікавий рекорд стабільності спортивної форми належить болгарському захисникові Борису Гаганелову з клубу «ЦСКА—Септемврійсько знамя» (Софія). П'ять років без заміни провів він у футболці національної збірної (з 29 листопада 1964 року по 24 листопада 1969 року). За цей час команда Болгарії провела 36 зустрічей, і жодної з них Гаганелов не пропустив.

* *
*

Що футбол може виявитися найкращим лікарем, свідчить випадок, який трапився з одним туніським футболістом. Молода людина вже змирилася з тим, що

залишиться глухонімою, коли одного разу під час футбольного матчу до неї повернувся дар мови. Трапилось так, що, будучи незадоволеним рішенням арбітра матчу, юнак почав з ним сперечатися, гнівно жестикулюючи. Раптом з горла глухонімого вирвалися і перші слова. Вони були спрямовані проти судді, тому останній зразу вилучив «говоруна» з поля за образу власної особи. Проте гравець анітрохи не протестував, навпаки,— сердечно подякував арбітрові за чудесне зцілення.

* *
*

Сеньйор Ф. Гуцці, в минулому відомий футбольний суддя, після виходу на пенсію знайшов собі «спокійніше хоббі». Він колекціонує годинники та будильники, які б нагадували йому давно минулі дні. Усі предмети мають футбольний зміст: кожні чвертьгодини відзначаються голосним: «Г-о-о-о-л!», замість звичайних чисел на циферблаті розташовані футболісти з відповідними номерами, дзвінок замість звичайного деренчання видає шум трибун — свист, гомін, викрики глядачів — всі ті звуки, що притаманні футбольним стадіонам у дні матчів. Гуцці і його колекція користуються в Італії значною популярністю.

* *
*

Троє гравців — Віктор Шустіков, Галімзян Хусаїнов, Лев Бурчалкін першими з радянських футболістів провели в минулому сезоні 400 матчів в чемпіонатах країни. В. Шустіков тепер має на своєму рахунку 427 виступів у вищій лізі і є рекордсменом серед «старожилів».

* *
*

У минулому сезоні виступало 65 дебютантів вищої ліги. Найбільше, звичайно, в командах, що ввійшли до неї в 1972 році: у «Дніпрі» — 11 чоловік, у «Локомотиві» — 9. За «Карпати» виступило 4 новачки. Це — І. Ковач, Р. Шподарунок, Є. Михайлюк, С. Крупей.

Кращим снайпером серед дебютантів був армієць В. Теллінгер, який зумів забити 6 голів.

* *
*

Як відомо, приз «Агресивного гостя» здобув «Арарат». Вагомий вклад у це досягнення принесли команді очки за виступи у Москві. В п'яти матчах «Арарат» взяв у столичних клубів дев'ять очок, не пропустивши у свої ворота жодного гола (!). Вже вдруге «Арарат» так «ображає» московські клуби.

* *
*

Тбіліським динамівцям, щоб відсвяткувати ювілей 1500-го гола, треба було забити в 1972 р. 41 гол. В останній зустрічі сезону з мінським «Динамо» цей м'яч провів Гоча Гавашелі,який став автором ювілейного гола.

* *
*

Григорій Федотов — батько Володимира Федотова, гравця команди ЦСКА, був першим радянським футболістом, якому в чемпіонатах країни вдалося забити

більше 100 голів. Він і досі залишається «кращим бомбардиром» клубу — на його рахунку 124 голи.

Володимир Федотов гідно підтримує сімейні традиції. До сотні йому залишається ще певний крок — зараз у нього 82 м'ячі. Таким чином, обидва Федотови забили для армійського клубу 206 голів.

* *
*

565 голів в 240 зустрічах дає середню результативність 2,35 за один матч. Це найвища за останні п'ять років результативність. У попередні роки цей показник дорівнював відповідно: 1968 рік — 2,22; 1969 рік — 2,06; 1970 рік — 2,12; 1971 рік — 2,19.

На жаль, наші футболісти забивають все-таки мало голів, бо результат 2,35 дає їм місце тільки у третій десятці європейської класифікації.

* *
*

Перший гол минулорічного чемпіонату забив 4 квітня гравець «Кайрата» В. Маркін, а останній, 565-й — В. Онищенко («Зоря»).

* *
*

Двадцятирічний О. Блохін провів у минулому сезоні 65 зустрічей: за «Динамо» (Київ) в чемпіонаті країни і в розиграші Кубка європейських чемпіонів, за молодіжну збірну, за олімпійську і за першу збірну країни. Кращий бомбардир XXXIV першості забив в цих матчах 27 голів (14+1+4+8).

КРАЩІ БОМБАРДИРИ ЧЕМПІОНАТІВ СРСР

1.	О. Пономарьов	— 152
2.	М. Симонян	— 144
3.	С. Соловйов	— 143
4.	Г. Федотов	— 132
5.	А. Гогоберідзе	— 127
6.	В. Іванов	— 124
7.	О. Копаєв	— 119
8.	З. Калоєв	— 115
	Г. Хусаїнов	— 115
10.	К. Бєсков	— 106
	Б. Пайчадзе	— 106
12.	Е. Маркаров	— 104
13.	В. Ворошилов	— 102
	Г. Красницький	— 102
15.	Б. Казаков	— 101
	С. Сальніков	— 101
17.	Е. Стрєльцов	— 100
	Е. Малофєєв	— 100
19.	В. Бобров	— 97
20.	Г. Гусаров	— 91
21.	О. Гринін	— 89
	М. Дементьєв	— 89
23.	В. Каневський	— 88
	М. Мустигін	— 88
25.	В. Дьомін	— 86
	В. Карцев	— 86
27.	А. Ільїн	— 84
	С. Метревелі	— 84
29.	В. Ніколаєв	— 83
30.	Б. Абдураїмов	— 82
	В. Федотов	— 82
32.	В. Соколов	— 81
33.	С. Коршунов	— 78
	Л. Бурчалкін	— 78
35.	І. Конов	— 73
36.	В. Лотков	— 72
	Ю. Фалін	— 72
38.	А. Банішевський	— 71
	В. Лобановський	— 71
	В. Полікарпов —	— 71
41.	Г. Матвєєв	— 70
	В. Серебряников	— 70
	Г. Нодія	— 70
44.	О. Базилевич	— 69
	А. Біба	— 69
	М. Осянін —	— 69
47.	Г. Джеджелава	— 68
	В. Трофімов	— 68
	І. Численко	— 68
50.	В. Баркая	— 67
	В. Бубукін	— 67

ЯК І КОЛИ МОЖНА СТАТИ КРАЩИМ БОМБАРДИРОМ?

Таке питання часто задають болільники футбола, причому найчастіше запитують в якому віці можна стати кращим бомбардиром чемпіонату країни.

Відповідь на це дістанемо, проаналізувавши таблицю, з якої видно, що вік кращого снайпера — від 18 до 33 років. Знайшовши середнє арифметичне з поданих цифр, ви побачите, що середній вік кращого футбольного бомбардира дорівнює 25,4 року.

1936	рік,	**М. Семичастний** «Динамо», Москва (26 років) — 6 голів;
„	„	**Г. Глазков** «Спартак», Москва (24 роки) — 7 голів;
1937	„	**В. Смирнов** «Динамо», Москва (29 років) — 8 голів;
1938	„	**О. Пономарьов** «Трактор», Волгоград (20 років) — 18 голів;
1939	„	**Г. Федотов** ЦДКА (23 роки) — 21 гол;
1940	„	**С. Соловйов** «Динамо», Москва (25 років) — 19 голів;
1945	„	**В. Бобров** ЦДКА (23 роки) — 24 голи;
1946	„	**О. Пономарьов** «Торпедо», Москва (28 років) — 18 голів;
1947	„	**В. Бобров** ЦДКА(25 років) — 14 голів;
„	„	**В. Ніколаєв** ЦДКА (26 років) — 14 голів;
1948	„	**С. Соловйов** «Динамо», Москва (33 роки) — 25 голів;
1949	„	**М. Симонян** «Спартак», Москва (23 роки) — 26 голів;

1950 „ **М. Симонян** «Спартак», Москва (24 роки) — 34 голи;
1951 „ **А. Гогоберідзе** «Динамо», Тбілісі (29 років)— 16 голів;
1952 „ **А. Зазроєв** «Динамо», Київ (27 років) — 11 голів;
1953 „ **М. Симонян** «Спартак», Москва (27 років) — 14 голів;
1954 „ **А. Ільїн** «Спартак», Москва (23 роки) — 11 голів;
„ „ **В. Ільїн** «Динамо», Москва (28 років) — 11 голів;
„ „ **А. Сочнєв** «Трудові резерви», Ленінград (30 років) — 11 голів;
1955 „ **Е. Стрєльцов** «Торпедо», Москва (18 років) — 15 голів;
1956 „ **В. Бузунов** ОДО, Свердловськ (28 років) — 17 голів;
1957 „ **В. Бузунов** ЦСКМО (29 років) — 16 голів;
1958 „ **А. Ільїн** «Спартак», Москва (27 років) — 19 голів;
1959 „ **З. Калоєв** «Динамо», Тбілісі (28 років) — 16 голів;
1960 „ **З. Калоєв** «Динамо», Тбілісі (29 років) — 20 голів;
1961 „ **Г. Гусаров** «Торпедо», Москва (24 роки) — 22 голи;
1962 „ **Е. Маркаров** «Нефтчі», Баку (20 років) — 16 голів;
„ „ **Ю. Севідов** «Спартак», Москва (20 років) — 16 голів;
1963 „ **О. Копаєв** СКА, Ростов (26 років) — 27 голів;
1964 „ **В. Федотов** ЦСКА (21 рік) — 16 голів;
1965 „ **О. Копаєв** СКА, Ростов (28 років) — 18 голів;
1966 „ **І. Датунашвілі** «Динамо», Тбілісі (29 років) — 20 голів;

1967 „ **М. Мустигін** «Динамо», Мінськ (30 років) — 19 голів;
1968 „ **Б. Абдураїмов** «Пахтакор», Ташкент (25 років) — 22 голи;
„ „ **Г. Гавашелі** «Динамо», Тбілісі (21 рік) — 22 голи;
1969 „ **М. Осянін** «Спартак», Москва (28 років) — 16 голів;
„ „ **В. Проскурін** СКА, Ростов (24 роки)—16 голів;
„ „ **Д. Херхадзе** «Торпедо», Кутаїсі (24 роки) — 16 голів;
1970 „ **Г. Нодія** «Динамо», Тбілісі (22 роки) — 17 голів;
1971 „ **Е. Малофєєв** «Динамо», Мінськ (29 років) — 16 голів;
1972 „ **О. Блохін** «Динамо», Київ, (20 років) — 14 голів.

У СВОЇ ВОРОТА...

У тридцяти чотирьох чемпіонатах країни було проведено 7332 матчі і забито під час них 19 712 голів, причому 355 — у власні ворота, що становить 1,8 процента від загальної кількості забитих м'ячів.

Ось кілька цікавих даних саме про автоголи. З наведених вище цифр можна довідатись, що гол у власні ворота забивався в середньому через кожні 20 матчів. Є в цьому «виді» і командні досягнення. Є і свої рекордсмени. Як не дивно, але командний рекорд — 28 автоголів — належить динамівцям Києва, а в їх складі гравцям — Абраму Лерману та Йожефу Сабо — по 3 м'ячі. Таку ж кількість м'ячів забив своїм воротарям московський динамівець В. Царьов.

Рекордсменом сезону вважається захисник «Калева» з Талліна Хельдур Калліс, який своїми ударами примусив воротаря власної команди 4 рази виймати м'яч з сітки воріт.

Абсолютне «досягнення» належить ленінградцю В. Лимарєву — 5 автоголів.

У 1961 році, коли «Динамо» (Київ) вперше стало чемпіоном, у зустрічі з московським «Динамо» 0 : 5 кияни вчинили собі справжній розгром: Сабо послав м'яч у свої ворота і цим відкрив рахунок, а потім Кольцов забив у свої ворота ще один м'яч.

Через десять років захисники ЦСКА Шестерньов та Істомін «принесли перемогу» «Кайрату» 2 : 1, забивши у свої ворота два м'ячі.

Та перевершити рекорд «Пахтакора», мабуть, буде дуже важко: у рік дебюту у вищій лізі, в 1960 році, у матчі з ленінградським «Зенітом» ташкентці тричі (!) примушували себе розпочинати з центра поля.

Дебют у вищій лізі для «Карпат» теж не обійшовся без автоголу: П. Данильчук «допоміг» форвардам «Нефтчі», а Б. Сорока — київському «Динамо».

Подібні невдачі стали чи не типовим явищем для дебютантів. Нинішній чемпіон, «Зоря», в 1967 році двічі розпочинав гру з центра поля після «влучних» ударів своїх гравців Дегтярьова та Сінау. Так починали життя у вищій лізі «Крила Рад» (Куйбишев) у 1946 році, СКА (Одеса) у 1965 році, «Уралмаш» (Свердловськ) в 1969 році, «Спартак» (Орджонікідзе) у 1970 році.

Бувають матчі, результати яких встановлює один гравець — забиває м'ячі і в свої, і в чужі ворота. Історія чемпіонатів країни зберегла три такі випадки: 1936 рік — «Червона зоря» (Ленінград) — «Спартак» (Москва) — 1 : 1, і обидва голи забив москвич С. Леута. У 1956 році в зустрічі «Шахтар» (Донецьк) — «Торпедо» (Москва) О. Алпатов встановив рахунок 1 : 1. У 1963

році у матчі «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Київ) — 1 : 1, теж два голи забив Й. Сабо.

Якщо польові гравці після невдачі мають змогу реабілітувати себе, як це зуміли зробити Леута, Алпатов і Сабо, то що треба було робити воротареві ЦСКА Леоніду Шмуцу, коли він у матчі з «Араратом» 17 квітня 1971 року закинув м'яч у сітку власних воріт? Саме цей єдиний гол вирішив долю зустрічі на користь єреванців.

У минулому сезоні автоголи «вдалися» лише п'ятьом: Лохову з ленінградського «Зеніта» в матчі з «Зорею», Ольшанському зі «Спартака» в зустрічі з «Локомотивом», Малигіну із «Зорі» в матчі з «Карпатами», Пахомову з «Торпедо» у грі з ЦСКА, Журавльову з «Локомотива» в матчі з «Динамо» (Мінськ).

«ТІП і ТЕП»

Емблема чемпіонату світу 1974 р., схвалена Міжнародною федерацією футбола.

КРАЩІ ФУТБОЛІСТИ ТА СУДДІ

Президія Федерації Футбола СРСР визначила 33 кращих футболістів країни за підсумками сезону-72.

Воротарі: Є. Рудаков («Динамо», Київ), В. Пільгуй («Динамо», Москва), В. Банніков («Торпедо», Москва); **праві захисники:** Р. Дзодзуашвілі («Динамо», Тбілісі), С. Доценко «Динамо», Київ), Б. Серостанов (СКА, Ростов); **праві центральні захисники:** М. Хурцілава («Динамо», Тбілісі), О. Журавльов («Зоря», Ворошиловград), В. Звягінцев (ЦСКА), **ліві центральні захисники:** В. Капличний (ЦСКА), С. Ольшанський («Спартак», Москва), М. Фоменко («Динамо», Київ); **ліві захисники:** Є. Ловчев («Спартак», Москва), Ю. Істомін (ЦСКА), Ю. Загуменних («Зеніт», Ленінград); **праві півзахисники:** В. Мунтян («Динамо». Київ), В. Кузнецов («Зоря», Ворошиловград), М. Мачаїдзе («Динамо», Тбілісі); **центральні півзахисники:** В. Федотов (ЦСКА), В. Семенов («Зоря», Ворошиловград), В. Веремєєв («Динамо», Київ); **ліві півзахисники:** В. Колотов («Динамо», Київ), В. Папаєв («Спартак», Москва), Ю. Васенін («Зоря», Ворошиловград); **праві нападаючі:** В. Гуцаєв («Динамо», Тбілісі), Ю. Смирнов («Торпедо», Москва), Ю. Чесноков («Локомотив», Москва); **центральні нападаючі:** А. Пузач («Динамо», Київ), Г. Нодія («Динамо», Тбілісі), А. Зінченко («Зеніт», Ленінград); **ліві нападаючі:** О. Блохін («Динамо», Київ). В. Онищенко («Зоря», Ворошиловград), Г Хромченков («Зеніт», Ленінград).

За підсумками минулого сезону в списку 33-х значиться 21 нове прізвище.

«Десятка» кращих суддів має такий вигляд (за алфавітом): В. Алов (Ленінград), Г. Баканідзе (Тбілісі).

Т. Бахрамов (Баку), П. Казаков (Москва), К. Круашвілі (Тбілісі), В. Ліпатов, І. Лук'янов (обидва — Москва), А. Мільченко (Сухумі), В. Руднєв, Й. Самусенков (обидва — Москва).

ГВАРДІЙЦІ УКРАЇНСЬКОГО ФУТБОЛА

Федерація футбола УРСР назвала 33 кращих футболістів республіки. Це **воротарі:** Євген Рудаков («Динамо», Київ), Олександр Ткаченко («Зоря», Ворошиловград), Валерій Самохін («Динамо», Київ); **праві крайні захисники:** Сергій Кузнецов («Зоря»), Сергій Доценко («Динамо»), Іван Герег («Карпати», Львів); **праві центральні захисники:** Олександр Журавльов («Зоря»), Вадим Соснихін («Динамо»), Ростислав Поточняк («Карпати»); **ліві центральні захисники:** Михайло Фоменко («Динамо»), Володимир Малигін («Зоря»), Стефан Решко («Динамо»); **ліві крайні захисники:** Віктор Матвієнко («Динамо»), Микола Богданов («Дніпро», Дніпропетровськ), Володимир Абрамов («Зоря»); **праві крайні півзахисники:** Віктор Кузнецов («Зоря»), Володимир Веремєєв («Динамо»), Лев Броварський («Карпати»); **центральні півзахисники:** Віктор Колотов («Динамо»), Анатолій Куксов («Зоря»), Володимир Трошкін («Динамо»); **ліві крайні півзахисники:** Володимир Мунтян («Динамо»), Юрій Васенін («Зоря»), Леонід Буряк («Чорноморець», Одеса); **праві крайні нападаючі:** Віктор Романюк («Дніпро»), Олександр Васін («Шахтар», Донецьк), Анатолій Шепель («Чорноморець»); **центральні нападаючі:** Анатолій Пузач («Динамо»), Вячеслав Семенов («Зоря»), Едуард Козинкевич («Карпати»); **ліві крайні нападаючі:** Олег Блохін («Динамо»), Володимир Онищенко («Зоря»), Геннадій Лихачов («Карпати»).

ЧЕМПІОНАТ СРСР

ВИЩА ЛІГА

КАЛЕНДАР ІГОР

28 березня. **Збірна Болгарії — збірна СРСР.**

Перше коло

7 квітня **«Карпати» — «Зеніт», «Динамо»** Тб. — **«Зоря», «Арарат» — «Динамо»** К., **«Дніпро» — ЦСКА, СКА** Р.—**«Динамо»** Мн., **«Кайрат»— «Динамо»** М., **«Пахтакор» — «Торпедо», «Шахтар» — «Спартак».**

14 квітня **«Карпати» — ЦСКА, «Динамо»** Тб. — **«Динамо»** К., **«Арарат» — «Зоря», «Дніпро» — «Зеніт», СКА** Р.— **«Спартак», «Кайрат» — «Торпедо», «Пахтакор» — «Динамо»** М., **«Шахтар» — «Динамо»** Мн.

18 квітня **Збірна СРСР — збірна Румунії.**

21 квітня **«Динамо»** К.— **«Карпати», ЦСКА — «Пахтакор», «Спартак» — «Арарат».**

22 квітня **«Зоря» — «Дніпро», «Зеніт» — «Кайрат», «Динамо»** Мн.— **«Динамо»** Тб., **«Торпедо»— «Шахтар», «Динамо»** М.—**СКА** Р.

28 квітня **«Карпати» — «Зоря», ЦСКА — «Кайрат», «Дніпро» — «Динамо»** К., **«Зеніт» — «Пахтакор», «Динамо»** Мн.— **«Арарат», СКА** Р.—

«Торпедо», «Шахтар» — «Динамо» М., **«Спартак» — «Динамо»** Тб.

2 травня **«Динамо»** Тб.— **«Карпати», «Зоря» — «Динамо»** Мн., **«Динамо»** К.— **«Спартак», «Арарат» — «Дніпро», «Зеніт» — ЦСКА, «Торпедо» — «Динамо»** М., **«Кайрат» — СКА** Р., **«Пахтакор» — СКА** Р.

5 травня **«Торпедо» — «Зеніт».**

6 травня **«Арарат» — «Карпати», «Динамо»** К. — **ЦСКА, «Динамо»** Тб.— **«Дніпро», «Динамо»** М.—**«Динамо»** Мн.
«Спартак» — «Зоря», «Кайрат» — «Шахтар», «Пахтакор» — СКА Р.

12 травня **«Карпати» — «Кайрат», «Дніпро» — «Пахтакор», «Зеніт» — «Арарат», «Динамо»** Мн.— **«Торпедо».**

13 травня **Збірна СРСР — збірна Ірландії** (відбіркова гра чемпіонату світу)

15 травня **«Спартак» — «Динамо»** М.

16 травня **ЦСКА — «Динамо»** Тб., **СКА** Р.— **«Зоря», «Шахтар» — «Динамо»** К.

19 травня **«Карпати» — «Пахтакор», «Зоря» — «Динамо»** К., **«Динамо»** Тб.— **«Динамо»** М., **ЦСКА — «Динамо»** Мн., **«Дніпро» — «Кайрат», СКА** Р.— **«Шахтар», «Арарат» — «Торпедо», «Спартак» — «Зеніт».**

25 травня **Франція — СРСР**
(молодіжні збірні, чемпіонат Європи)

26 травня **Збірна СРСР — збірна Франції** (відбірковий матч чемпіонату світу)

27 травня «Торпедо» — «Дніпро», «Динамо» Мн.— «Зеніт», «Кайрат» — «Арарат».

28 травня «Динамо» М.— «Карпати»

29 травня «Зоря» — «Шахтар», «Динамо» К.— СКА Р., «Спартак» — ЦСКА, «Пахтакор» — «Динамо» Тб.

2 червня «Карпати» — «Спартак», «Арарат» — «Пахтакор», «Дніпро» — «Динамо» Мн., «Торпедо» — «Зоря», «Динамо» М.— «Динамо» К., СКА Р.—ЦСКА, «Кайрат» — «Динамо» Тб., «Шахтар» — «Зеніт».

10 червня **Збірна СРСР — збірна Англії. Збірна Фінляндії — збірна СРСР** (молодіжні збірні, чемпіонат Європи)

13 червня «Динамо» Мн.— «Карпати», «Зоря» — «Пахтакор», «Динамо» К.— «Кайрат», «Динамо» Тб.— СКА Р. «Арарат» — «Шахтар», «Зеніт» — «Динамо» М., «Спартак» — «Дніпро», ЦСКА — «Торпедо».

16 червня «Динамо» М.— «Дніпро».

17 червня «Торпедо» — «Карпати», «Зоря» — «Кайрат», «Динамо» К.— «Пахтакор», «Динамо» Тб.— «Арарат», ЦСКА — «Шахтар», «Зеніт» — СКА Р., «Динамо» Мн.— «Спартак».

20 червня **Збірна СРСР — збірна Бразілії**

24 червня **«Дніпро» — «Карпати», «Зоря» — «Зеніт», «Динамо»** Мн.— **«Динамо»** К., **«Торпедо» — «Спартак», «Динамо»** М.— **ЦСКА, СКА** Р. — **«Арарат», «Шахтар» — «Динамо» Тб., «Пахтакор» — «Кайрат».**

30 червня **ЦСКА — «Зоря».**

1 липня **«Карпати» — СКА** Р., **«Динамо»** К.— **«Торпедо», «Динамо»** Тб.— **«Зеніт», «Дніпро» — «Шахтар», «Динамо»** М.— **«Арарат», «Кайрат» — «Спартак», «Пахтакор» — «Динамо»** Мн.

7 липня **«Торпедо» — «Динамо»** Тб.

8 липня **«Шахтар» — «Карпати», «Арарат» — ЦСКА, «Зеніт» — «Динамо»** К., **«Динамо» М.— «Зоря», «Кайрат» — «Динамо»** Мн., **«Пахтакор» — «Спартак», СКА** Р.— **«Дніпро».**

11 липня **1/4 фіналу Кубка СРСР.**

Друге коло

14 липня **«Спартак» — «Шахтар»**

15 липня **«Зоря» — «Карпати», «Динамо»** К.— **«Дніпро», «Динамо»** Тб.— **«Кайрат», «Динамо»** Мн.— **СКА** Р., **«Пахтакор» — «Арарат», «Динамо»** М.— **«Зеніт», «Торпедо» — ЦСКА.**

21 липня **«Спартак» — СКА** Р.

22 липня **«Карпати» — «Динамо»** М., **«Динамо»** К.— **«Зоря», «Арарат» — «Динамо»** Тб., **ЦСКА — «Зеніт», «Дніпро» — «Торпедо», «Кайрат» — «Пахтакор»,— «Динамо»** Мн.— **«Шахтар».**

25 липня ¼ **ф і н а л у К у б к а С Р С Р**

28 липня **«Торпедо» — «Пахтакор»**

29 липня **«Карпати» — «Динамо»** Тб., **«Дніпро» — «Арарат», ЦСКА — «Спартак», «Зеніт» — «Динамо»** Мн., **«Динамо»** М.— **«Кайрат», «Шахтар» — «Зоря», СКА** Р.— **«Динамо»** К.

1 серпня ½ **ф і н а л у К у б к а С Р С Р**

4 серпня **«Карпати» — «Арарат», «Торпедо» — «Кайрат», «Зеніт» — «Шахтар».**

5 серпня **З б і р н а С Р С Р — з б і р н а Ш в е ц і ї**

8 серпня **«Зоря» — «Спартак», «Динамо»** К.— **«Динамо»** Мн., **ЦСКА — СКА** Р., **«Динамо»** М.— **«Пахтакор», «Дніпро» — «Динамо»** Тб.

12 серпня **«Кайрат» — «Карпати», «Зоря» — «Динамо»** М., **«Динамо»** Тб.— **«Шахтар», «Арарат» — СКА** Р., **«Пахтакор» — «Дніпро», «Зеніт» — «Спартак», «Динамо»** Мн.,— **ЦСКА, «Торпедо» — «Динамо»** К.

15 серпня ½ **ф і н а л у К у б к а С Р С Р**

19 серпня **«Пахтакор» — «Карпати», «Динамо»** К.— **«Арарат», «Торпедо» — «Динамо» Мн.,**

«Шахтар» — ЦСКА, «Кайрат» — «Дніпро», СКА Р.— «Зеніт».

20 серпня **«Зоря» — «Динамо»** Тб., **«Динамо» М. — «Спартак».**

1 вересня **«Карпати» — «Шахтар», «Динамо»** Тб.— **«Пахтакор», «Арарат» — «Кайрат», «Дніпро» — СКА** Р., **«Спартак» — «Динамо»** К., **«Зеніт» — «Торпедо», «Динамо»** Мн.— **«Зоря».**

2 вересня **ЦСКА — «Динамо»** М.

5 вересня **Збірна СРСР — збірна ФРН**

8 вересня **«Зеніт» — «Карпати», «Зоря» — «Арарат», «Динамо»** К.— **«Динамо»** Тб., **ЦСКА — «Дніпро», «Динамо»** Мн.— **«Динамо»** М., **«Спартак» — «Торпедо», «Шахтар» — «Пахтакор»; СКА** Р. — **«Кайрат».**

12 вересня **Фінал Кубка СРСР**

15 вересня **«Зоря» — «Торпедо», «Динамо»** К.— **«Динамо»** М., **«Динамо»** Тб.— **«Динамо»** Мн.

16 вересня **ЦСКА — «Карпати», «Арарат» — «Спартак», «Зеніт» — «Дніпро», СКА** Р. — **«Пахтакор», «Шахтар» — «Кайрат».**

23 вересня **«Карпати» — «Динамо»** К., **«Динамо»** Тб.— **«Спартак», «Арарат» — «Динамо»** Мн., **«Дніпро» — «Зоря», «Динамо»** М.— **«Торпедо», «Шахтар» — СКА** Р., **«Кайрат» — ЦСКА, «Пахтакор» — «Зеніт».**

29 вересня «Зоря» — СКА Р.,— «Динамо» К.— «Шахтар», «Динамо» М.— «Динамо» Тб., «Торпедо» — «Арарат».

30 вересня «Карпати» — «Дніпро», «Пахтакор»—ЦСКА, «Спартак» — «Динамо» Мн., «Кайрат» — «Зеніт».

6 жовтня «Спартак» — «Кайрат».

7 жовтня СКА Р.— «Карпати», «Динамо» Тб.— «Торпедо», «Арарат» — «Динамо» М., ЦСКА — «Динамо» К., «Зеніт» — «Зоря», «Динамо» Мн.— «Пахтакор», «Шахтар» — «Дніпро».

14 жовтня «Карпати» — «Торпедо», «Зоря» — ЦСКА, «Динамо» К.— «Зеніт», «Дніпро» — «Динамо М., СКА Р.— «Динамо» Тб., «Спартак» — «Пахтакор», «Динамо» Мн.— «Кайрат», «Шахтар» — «Арарат».

20 жовтня «Зеніт» — «Динамо» Тб., «Торпедо» — СКА Р., «Динамо» М.— «Шахтар», «Кайрат» — «Зоря», «Пахтакор» — «Динамо» К.

21 жовтня «Спартак» — «Карпати», ЦСКА — «Арарат», «Динамо» Мн.— «Дніпро».

28 жовтня «Карпати» — «Динамо» Мн., «Динамо» Тб.— ЦСКА, «Арарат» — «Зеніт», «Дніпро» — «Спартак», СКА Р.— «Динамо» М., «Кайрат» — «Динамо» К., «Пахтакор» — «Зоря», «Шахтар» — «Торпедо».

ЧЕМПІОНАТ СРСР.

№№ п.п.	Команди	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1.	«Зоря»	●									
2.	«Динамо» К.		●								
3.	«Динамо» Тб.			●							
4.	«Арарат»				●						
5.	ЦСКА					●					
6.	«Дніпро»						●				
7.	«Зеніт»							●			
8.	«Динамо» Мн.								●		
9.	«Торпедо»									●	
10.	«Динамо» М.										
11.	«Спартак»										
12.	СКА Р.										
13.	«Кайрат»										
14.	«Карпати»										
15.	«Пахтакор»										
16.	«Шахтар»										

Для заповнення

КЛАС «А». ВИЩА ЛІГА.

10	11	12	13	14	15	16	В	П	М	О
●										
	●									
		●								
			●							
				●						
					●					
						●				

ЦЕ ЦІКАВО ЗНАТИ

Принцип розиграшу Кубка СРСР у порівнянні з минулим роком не змінився. На кожному етапі, крім фіналу, суперники гратимуть між собою по дві зустрічі — на своєму і чужому полі. Переможець визначатиметься за кращою сумою очок Коли цей показник рівний, то вирішальною стане різниця забитих і пропущених м'ячів, а якщо і це не допоможе, тоді переможець визначиться за кількістю м'ячів, забитих на чужому полі. Крім того, при однакових усіх згаданих показниках після закінчення другого поєдинку, передбачено додаткові 30 хвилин гри Якщо ж і вони не виявлять переможця, в дію вступає пенальті.

Пенальті (11-метрові удари) в кубкових іграх, як і в матчах чемпіонату країни, виконуються згідно правил ФІФА.

Насамперед суддя вибирає ворота, в які будуть пробиті обидві серії пенальті. Кожен удар з п'яти призначених виконується по черзі гравцями кожної команди. Жеребкування між капітанами визначає, яка команда першою починає бити пенальті. Пробивати пенальті можуть лише ті гравці, які знаходились на полі в кінці матчу або додаткового часу.

Якщо після п'яти ударів кожна команда забила рівну кількість м'ячів (або ні одного), призначається по 1 додатковому пенальті для кожної команди (в тому ж порядку) до того часу, поки одна з команд-суперниць не заб'є на один гол більше, ніж інша (при однаковій кількості виконаних пенальті). Цікаво, що кожен удар повинен здійснювати інший гравець. Поки всі гравці, в тому числі воротар, не виконають удару, другий раз їм бити не можна.

ЗМІСТ

Редактор **М. Білан**. Художник **О. Овдієнко**. Художній редактор **Л. Прийма**. Технічний редактор **З. Стецьків**. Коректор **Л. Прокопенко.**

ФУТБОЛ—1973. Календарь-справочник. (На **украинском языке).**

Здано до набору 17. I 1973. Підписано до друку 28 II. 1973. Формат 60Х90$^{1}/_{32}$. Папер. арк. 2. Друк. арк. фіз. 4. Авт. арк. 4,19. Видавн. арк. 4,49. Папір № 2. БГ 00471. Зам. 83. Тираж 100 000. Ціна 14 коп Видавництво «Каменяр» Львів, Підвальна, 3. Книжкова фабрика «Атлас» Державного комітету Ради Міністрів УРСР у справах видавництв, поліграфії і книжкової торгівлі. Львів, Зелена, 20.